SLOVENSKO OGRODJE KVALIFIKACIJ

POROČILO PILOTNEGA MAPIRANJA KVALIFIKACIJ SOK IN ESCO OPISOV POKLICEV

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

CPI
CENTER RS ZA POKLICNO IZOBRAŽEVANJE

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Pripravil: Nejc Jensterle

Ljubljana, januar 2020

Vsebina

1. Slovensko ogrodje kvalifikacij 5
2. Kaj je ESCO? 5
3. Metodološki pristop mapiranja in rezultati 7
   3.1. Kozmetika 9
      Kozmetični tehnik/kozmetična tehnica; izobrazba, SOK 5/EOK 4 9
      Višji kozmetik/višja kozmetičarka; izobrazba, SOK 6/EOK 5 13
      Diplomirani kozmetik (vs)/diplomirana kozmetičarka (vs); izobrazba, SOK 7/EOK 6 15
      Maniker/manikerka; poklicna kvalifikacija, SOK 4/EOK 4 17
   3.2. Frizerstvo 19
      Frizer/frizerka; izobrazba, SOK4/EOK 4 19
      Frizerski mojster/frizerska mojstrica; izobrazba, SOK 5/EOK 4 22
   3.3. Gostinstvo 23
      Dietni/dietna kuhar/kuharica; poklicna kvalifikacija, SOK 5/EOK 4 23
      Kuharski mojster/kuharska mojstrica; izobrazba, SOK 5/EOK 4 26
      Gastronomsko-turistični tehnik/gastronomsko-turistična tehnica; izobrazba, SOK 5/EOK 4 27
4. Linkanje učnih izidov, testiranje spletnega orodja pod okriljem Evropske komisije 31
   Opis orodja 32
5. Zaključki 34
6. Viri in literatura 37
7. Opombe 38

Uvod

V okviru projekta Databases and registers for qualifications (EQF-NCPs) VP/2017/016 smo začeli pilotno mapirati opise kvalifikacij iz Slovenskega ogrodja kvalifikacij in opise poklicev iz ESCO-vega stebra Occupations. Namen naloge je bil preveriti primerljivost slovenskih kvalifikacij z opisi ESCO, predvsem pogledati možnost, kako bi k takšnemu namenu lahko pristopili. Želeli smo preveriti možnost povezave slovenskih kvalifikacij z ESCO spretnostmi, kompetencami in znanji, ki bi vodila v povezavo z ESCO poklici ob metodološki podpori CEDFOP-a ter Evropske komisije.

1. Slovensko ogrodje kvalifikacij

Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK) predstavlja enotni sistem kvalifikacij v Republiki Sloveniji za razvrščanje kvalifikacij v ravni glede na učne izide. Sestavlja ga **10 ravni**.

SOK je namenjen vsem deležnikom, ki se želijo seznaniti z raznoliko izbiro izobrazb in kvalifikacij v Sloveniji in želijo tudi preveriti medsebojno primerljivost različnih kvalifikacij. Preko SOK lahko prav tako preverite, katero raven v evropskem ogrodju kvalifikacij (EOK) oz. evropskem ogrodju visokošolskih kvalifikacij (EOVK) dosega vaša izobrazba ali kvalifikacija.

Slovensko ogrodje kvalifikacij sestoji iz treh vrst kvalifikacij: izobrazbe, poklicnih kvalifikacij, kamor sodijo tudi Nacionalne poklicne kvalifikacije, ter dodatnih kvalifikacij.

2. Kaj je ESCO?

Na kratko bomo povzeli, kaj je ESCO ter kakšna je njegova osnovna struktura.

ESCO je večjezična klasifikacija evropskih spretnosti, kompetenc, kvalifikacij in poklicev. ESCO klasifikacija določa in kategorizira spretnosti, kompetence, kvalifikacije in poklice, pomembne za evropski trg dela ter izobraževanje in usposabljanje.

Komisija je razvila ESCO z naslednjimi cilji:

- izboljšati komunikacijo med izobraževalnim sektorjem ter trgom dela v EU;
- podpirati geografsko in poklicno mobilnost v Evropi;
- izboljšati preglednost in dostopnost podatkov za različne zainteresirane strani, kot so javne službe za zaposlovanje, statistične organizacije in izobraževalne organizacije;
- olajšati izmenjavo podatkov med delodajalci, izvajalci izobraževanja in iskalci zaposlitve, ne glede na jezik ali državo;
- podpreti oblikovanje politik, ki temeljijo na dokazih, in sicer z izboljšanjem zbiranja, primerjave in razširjanja podatkov v obveščevalnih in statističnih orodjih ter z omogočanjem boljše analize ponudbe in povpraševanja o spretnostih v realnem času na podlagi velikih podatkov.

ESCO je organiziran v treh stebrih:

- steber poklicev;
- steber znanja, spretnosti in kompetenc;
- steber kvalifikacij.

Na splošno ta triplastni strukturirani pristop omogoča ESCO, da na dosleden, pregleden in uporaben način organizira terminologijo za evropski trg dela in sektor izobraževanja/usposabljanja.

(vir: European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, Directorate E, *ESCO handbook: European Skills, Competences, Qualifications and Occupations*, European Union, 2019, str. 10–11.)

Spretnosti, kompetence in znanja so razdeljeni med bistvene in nebistvene. Med bistvene se štejejo spretnosti, kompetence in znanja, »ki so običajno ustrezna za poklic, neodvisen od delovnega konteksta, delodajalca ali države. Neobvezna so tista znanja, spretnosti in kompetence, ki so lahko ustrezna oz. se pojavijo pri delu v poklicu, odvisno od delodajalca, delovnega konteksta ali države.

Neobvezna znanja, spretnosti in kompetence so zelo pomembna za usklajevanje delovnih mest, saj odražajo raznolikost delovnih mest v istem poklicu.«[1]

3. Metodološki pristop mapiranja in rezultati

Glavnina dela mapiranja je potekala od oktobra do decembra 2019 na delavnicah za vsako posamezno področje mapiranja. Pri mapiranju so sodelovali strokovnjaki s področij gostinstva (Srečko Koklič), frizerstva (Tomaž Turk) ter kozmetike (Kati Grom, Mojca Janežič, Petra Keršmanc, Janja Jeršin). Določili smo kvalifikacije in poklicne standarde, ki jih bo vsaka skupina mapirala oz. primerjala z ESCO-vimi opisi poklicev. Za osnovo, na kateri smo pripravili tabelo za mapiranje, smo vzeli tabelo, ki jo je uporabil CEDEFOP pri primerjavi kvalifikacij avtomehanik (Car mechanic). Na prvi ter na zaključni delavnici je bila navzoča tudi strokovnjakinja CEDEFOP, mag. Slava Pevec Grm, ki je svetovala glede metodološkega pristopa mapiranja.

Kot bo razvidno v nadaljevanju, ni povsem samoumevno, kateri poklic iz ESCO-ja lahko vzamemo za primerjavo s kakšno slovensko kvalifikacijo iz Slovenskega ogrodja kvalifikacij.[2] Povečini smo vzeli istoimenski poklic, ki je po imenu ustrezal primerjani kvalifikaciji. S tem smo pridobili neki osnovni kriterij primerjave, kajti ESCO-vi opisi poklicev niso razvrščeni v ravni, temveč so razvrščeni po klasifikaciji za razvrščanje poklicev ISCO. Težava nastopi, ko imamo kvalifikacije iz SOK-a z istega področja in različnih vrst (npr. Izobrazba, NPK ali dodatna kvalifikacija). Ali potem vse primerjamo z istim poklicem? To se je tudi zgodilo in je pripomoglo k temu, da je pokazalo na razliko med kvalifikacijami ter tudi na lastnosti ESCO-vih spretnosti, kompetenc ter znanj.

Znotraj spretnosti, kompetenc ter znanj ESCO-vega opisa poklica so zajete tudi medsektorske ali transverzalne spretnosti, ki, kot že ime pove, niso pomembne le za en poklic, temveč se pojavljajo na več področjih. Ker te niso strogo vezane na le en poklic, lahko pride do določenih razhajanj pri primerjavi s slovensko kvalifikacijo, če kvalifikacija ter ESCO poklic ne vsebujeta enakih medsektorskih spretnosti.

Še ena metodološka zagata, ki se je pojavila pred začetkom mapiranja, je bila sama struktura opisov kvalifikacij oz. ESCO-vih poklicev. Opisi ESCO poklicev so razdeljeni med *Bistvene spretnosti in kompetence, Bistvena znanja, Neobvezne spretnosti in kompetence* ter *Neobvezna znanja*. Ni zaslediti kriterija, kako se je odločalo, katera spretnost, kompetenca ali znanje sodi v katero kategorijo, niti ni nujno, da ima neki opis vse te kategorije, lahko ima npr. samo tri ali dve. Težava je v tem, kakšno vrednost potem pripisati ujemanju med neko slovensko spretnostjo ali učnim izidom ter kakšno spretnostjo, kompetenco ali znanjem iz ene izmed teh ESCO-vih kategorij. Ali je ujemanje več vredno, če se ujema s kakšno bistveno spretnostjo ali znanjem? Kaj narediti, če je neka spretnost ali kompetenca iz slovenske kvalifikacije opredeljena kot neobvezna, v naši kvalifikaciji pa je npr. Predmetno-specifična? Druga težava je tudi, da ima Slovensko ogrodje kvalifikacij raznovrstne kvalifikacije na različnih ravneh, in da ima vsaka kakšno drugačno razdelitev učnih izidov. NPK-ji imajo na primer za podlago en poklicni standard ter enotne učne izide. Visokošolske

kvalifikacije imajo splošne kompetence ter predmetno-specifične. Srednješolske imajo obvezne ter izbirne itd. ...

Iz zgoraj naštetih razlogov je bilo težko že pred začetkom mapiranja določiti enotno metodologijo, ki bi dosledno ter strokovno lahko enakovredno primerjala tako izhodiščno različna sistema, SOK in ESCO, ki imata tudi različne namene in cilje. Pilotno mapiranje je bilo predvsem raziskovalne narave.

Iz tega razloga smo uporabili mešano metodologijo in poskušali primerjati vzorčne primere za vsako specifiko posebej. Tako smo primerjali različne vrste kvalifikacij[3] na različnih ravneh ter tudi uporabili različne opise. Primerjali smo npr. učne izide, skupine ključnih del poklicnega standarda, ki je podlaga kvalifikaciji ali vse posamezne spretnosti in znanja poklicnega standarda z ESCO-vimi spretnostmi, kompetencami in znanji, ki sodijo pod določen ESCO poklic. Preko tega bomo na koncu pokazali neki model, ki bi se lahko izkazal za uspešnega, če bi se lotili celostne primerjave večjega vzorca kvalifikacij iz SOK-a z npr. ESCO-m ali kakšnim drugim sistemom.

Če si spodaj ogledamo tabelo, ki je bila osnova za mapiranje, potem bomo opazili, da je na levi strani navedena ali kvalifikacija iz SOK-a ali poklicni standard, spodaj ji sledijo ključna dela ter posamezne spretnosti in znanja ali pa so navedeni učni izidi kvalifikacije. Na desni strani pa sledi ESCO poklic z navedenimi spretnostmi, kompetencami ter znanji, razvrščenimi po tem, ali so bistvene ali neobvezne. Med obema opisoma so polja, kamor so strokovnjaki navedli, kateri učni izidi, tj. spretnost, znanje ali kompetence kvalifikacije v SOK-u ustreza kakšni spretnosti, kompetenci ali znanju iz ESCO-ja. Navedli so lahko tudi, če kakšna spretnost, kompetenca ali znanje, ki je v ESCO opisu, ni prisotna v kvalifikaciji iz SOK-a. Pod posamezno spretnostjo in znanjem ali učnim izidom so strokovnjaki lahko navedli eno ali več ESCO spretnosti, kompetenc ali znanj, torej, kakor so presodili, kaj zajema slovenski opis.

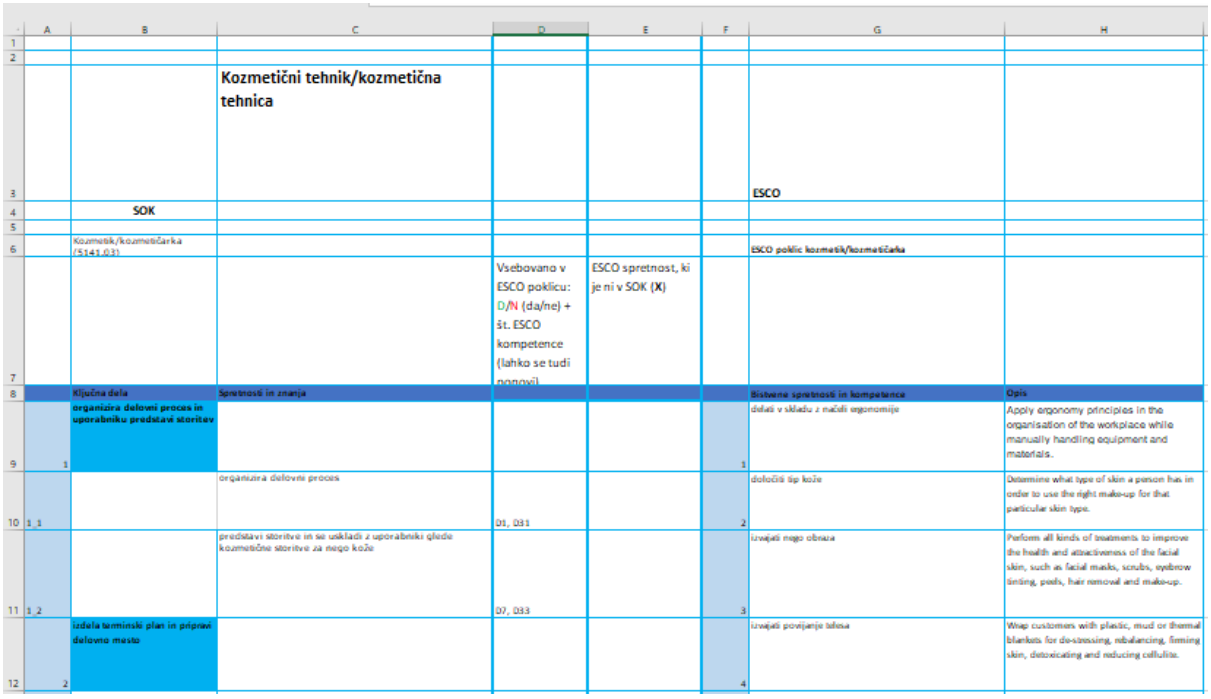

		Kozmetični tehnik/kozmetična tehnica				ESCO	
	SOK						
	Kozmetik/kozmetičarka (5141.03)					ESCO poklic kozmetik/kozmetičarka	
			Vsebovana v ESCO poklicu: D/N (da/ne) + št. ESCO kompetence (lahko se tudi ponovi)	ESCO spretnost, ki je ni v SOK (X)			
	Ključna dela	Spretnosti in znanja				Bistvene spretnosti in kompetence	Opis
1	organizira delovni proces in uporabniku predstavi storitev				1	delati v skladu z načeli ergonomije	Apply ergonomy principles in the organisation of the workplace while manually handling equipment and materials.
1.1		organizira delovni proces	D1, D31		2	določiti tip kože	Determine what type of skin a person has in order to use the right make-up for that particular skin type.
1.2		predstavi storitve in se uskladi z uporabniki glede kozmetične storitve za nego kože	D7, D33		3	izvajati nego obraza	Perform all kinds of treatments to improve the health and attractiveness of the facial skin, such as facial masks, scrubs, eyebrow tinting, peels, hair removal and make-up.
2	izdela terminski plan in pripravi delovno mesto				4	izvajati povijanje telesa	Wrap customers with plastic, mud or thermal blankets for de-stressing, rebalancing, firming skin, detoxicating and reducing cellulite.

Na podlagi izpolnjenih tabel smo pripravili analizo ujemanja, ki sledi spodaj in je razdeljena po področjih.

3.1. Kozmetika

Kozmetični tehnik/kozmetična tehnica; izobrazba, SOK 5/EOK 4

V primeru mapiranja kvalifikacije kozmetični tehnik/kozmetična tehnica smo za primerjavo vzeli znanja in spretnosti iz ESCO-vega poklica kozmetik/kozmetičarka. Težava, ki se je pokazala pri mapiranju tako obširne izobrazbe, ki je osnovana na več poklicnih standardih, je ta, da bi se to kvalifikacijo že v osnovi moralo primerjati z več ESCO-vimi poklici. Program kozmetični tehnik, ki da kvalifikacijo kozmetični tehnik na ravni SOK 5/EOK 4, pokriva področja *somatologije, kože in bolezni kože, varovanje zdravja, splošne kozmetologije, kozmetičnih izdelkov, kozmetične nege obraza, kozmetične nege telesa, podjetništva, ličenja, manikire, pedikure in masaže*. Osnovan je na naslednjih poklicnih standardih: Maniker/manikerka, Vizažist/vizažistka, kozmetik/kozmetičarka, Pediker/pedikerka, Maser/maserka. Prav tako je skoraj polovica programa namenjena splošnoizobraževalnim predmetom[4], ne le strokovnim. Zaradi teh specifik slovenskega izobraževalnega sistema bomo prikazali rezultate ujemanja poklicnega standarda Kozmetik/kozmetičarka (5141.03), ki je eden izmed standardov kvalifikacije kozmetični tehnik/kozmetična tehnica

ter poudarili tudi. v čem se že istoimenski poklicni standardi razlikujejo od ESCO-vega opisa znanj in spretnosti poklica kozmetik/kozmetičarka.

V spodnjem grafu si lahko pogledamo razmerje med deli izobraževalnega programa Kozmetični tehnik/kozmetična tehnica glede na število kreditnih točk, pri čemer 1 kreditna točka (KT) pomeni 25 ur kandidatovega dela:

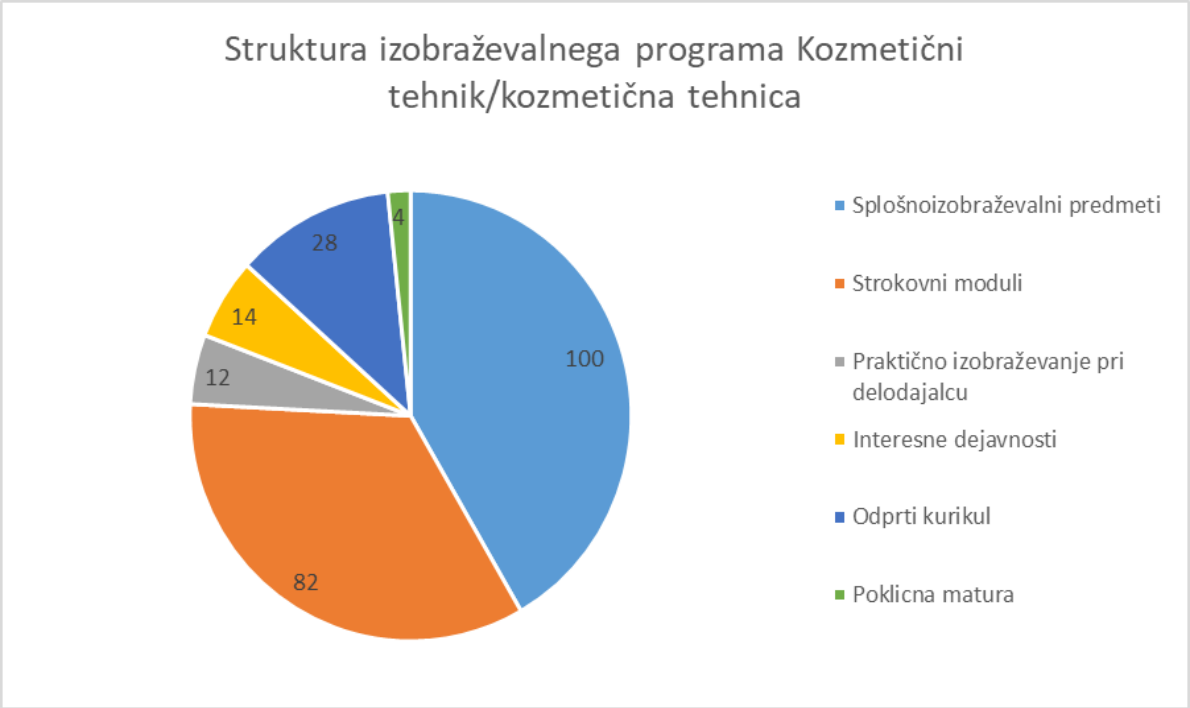

Kozmetik/kozmetičarka (5141.03)

Poklicni standard Kozmetik/kozmetičarka (5141.03) smo primerjali z ESCO poklicem kozmetik/kozmetičarka. Poklicni standard Kozmetik/kozmetičarka (5141.03) sestavlja 17 skupin ključnih del ter 119 posameznih spretnosti in znanj, ki so razvrščena glede na področje dela.

ESCO-v opis poklica kozmetik/kozmetičarka sestavlja skupaj 41 posameznih spretnosti, kompetenc in znanj, od tega 11 bistvenih spretnosti in kompetenc, 5 bistvenih znanj, 22 neobveznih spretnosti in kompetenc ter 3 neobvezna znanja.

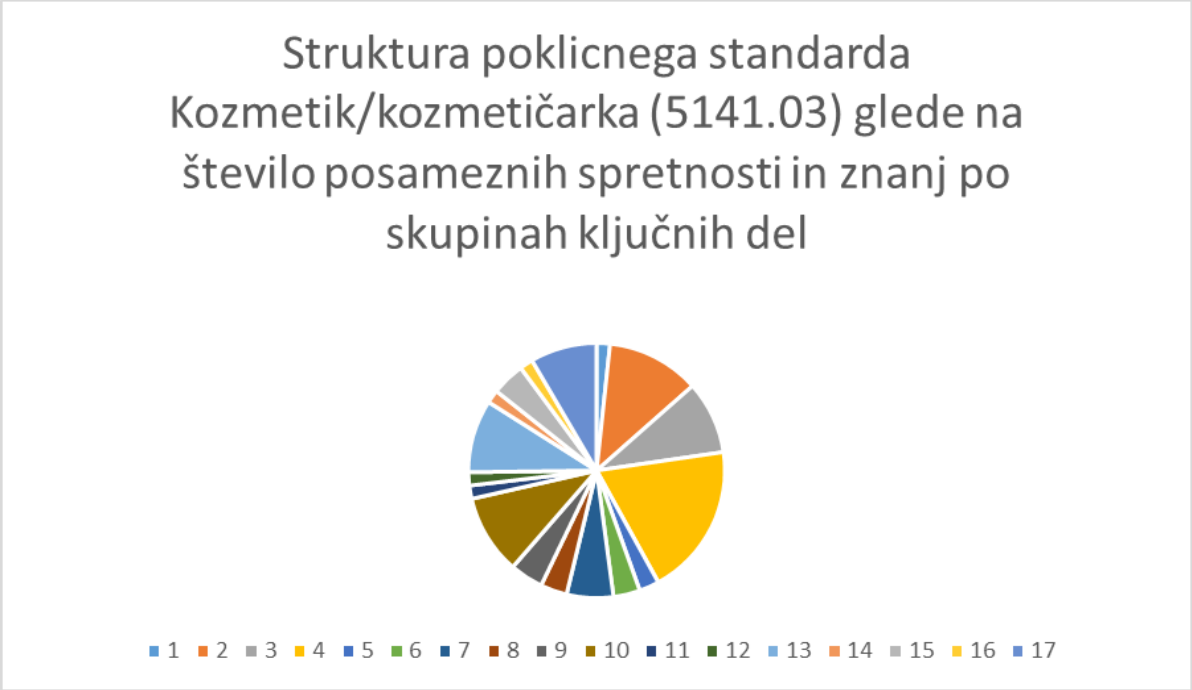

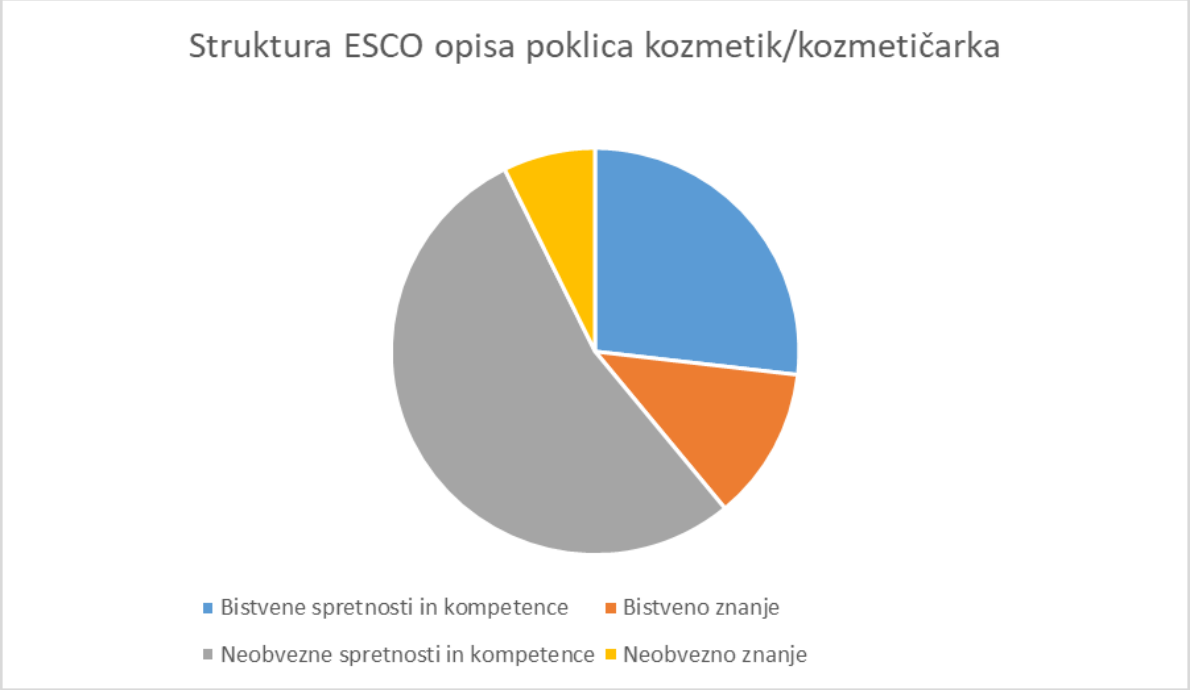

Če pogledamo z vidika slovenskega poklicnega standarda, potem 15 od 119 posameznim spretnostim in znanjem[5] ni bilo mogoče najti ujemajoče spretnosti, kompetence ali znanja iz ESCO-vega opisa, ujemanje je 87,4 %.

Od teh spretnosti in znanj, ki so se ujemala, pa jih 46 ustreza kateri bistveni spretnosti, kompetenci ali znanju ESCO-vega opisa, ujemanje je 44,2 %.

Če pogledamo z vidika ESCO-vega opisa poklica Kozmetik/kozmetičarka, potem 14 od 41 posameznim spretnostim, kompetencam ali znanjem ni bilo mogoče najti ujemajoče spretnosti in znanja iz slovenskega poklicnega standar-

da, ujemanje celotnega opisa je bilo 65,9 %. Od tega 3 od 11 bistvenim spretnostim in kompetencam ni bilo mogoče najti ujemajoče spretnosti in znanja, ujemanje je 72,3 %. Ujemala so se vsa bistvena znanja, ujemanje 100 %. 8 od 22 neobveznih spretnosti in kompetenc ni bilo moč najti v slovenskem poklicnem standardu, ujemanje je 63,6 %. Nobeno neobvezno znanje se ni skladalo s kakšno spretnostjo in znanjem slovenskega poklicnega standarda, ujemanje 0 %.

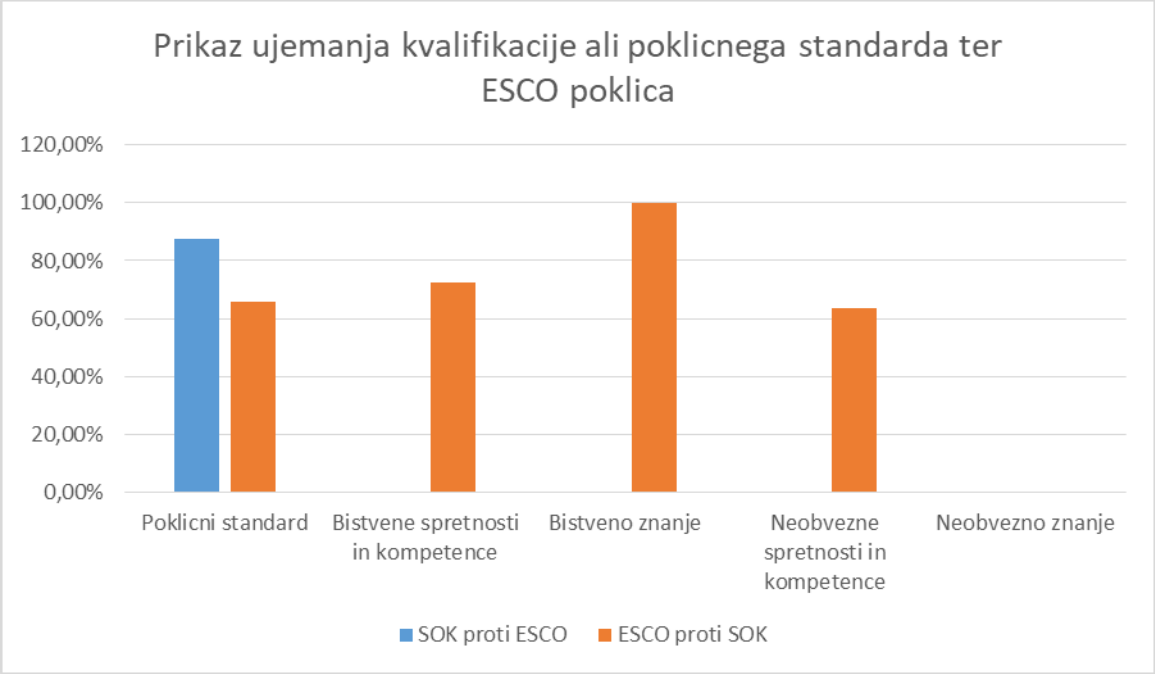

Splošna ugotovitev je bila, da je kvalifikacija Kozmetični tehnik veliko širša kot znanje, spretnosti in kompetence v ESCO poklic kozmetik/kozmetičarka. Da bi dobili realno sliko, bi jo morali primerjati z več ESCO poklici.

Opaziti je tudi bilo, da je pri nekaterih spretnostih in znanjih potrebnih več ESCO-ovih spretnosti, kompetenc ali znanj, da je spretnost slovenske kvalifikacije ujemajoča oz. lahko več ESCO-ovih spretnosti, kompetenc ali znanj pripišemo različnim slovenskim spretnostim in znanjem. To kaže po eni strani, da so nekatere spretnosti in znanja slovenske kvalifikacije širše zastavljene kot ESCO-ove oz. zajemajo več učnih izidov, po drugi strani pa so nekatere ESCO-ove spretnosti, kompetence ali znanja splošnejše in jih je moč pripisati različnim spretnostim in znanjem slovenske kvalifikacije.

Višji kozmetik/višja kozmetičarka; izobrazba, SOK 6/EOK 5

Strokovnjakinja s področja je primerjala višjo strokovno izobrazbo Višji kozmetik/višja kozmetičarka z ESCO-vim opisom poklica kozmetik/kozmetičarka, kot že v zgornjem primeru. Primerjali smo učne izide kvalifikacije Višji kozmetik/višja kozmetičarka, in sicer: 16 splošnih kompetenc ter 14 predmetno-specifičnih kompetenc. ESCO-v opis poklica kozmetik/kozmetičarka vsebuje 41 spretnosti, kompetenc ter znanj. Od tega 11 bistvenih spretnosti in kompetenc, 5 bistvenih znanj, 22 neobveznih spretnosti in kompetenc ter 3 neobvezna znanja.

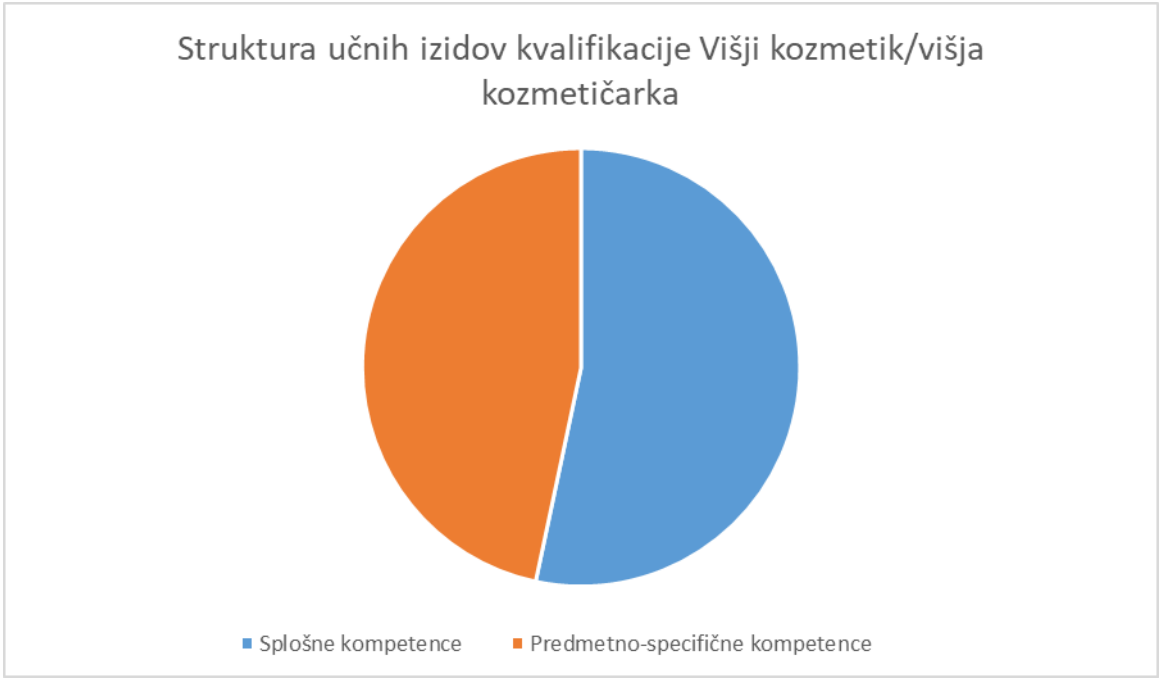

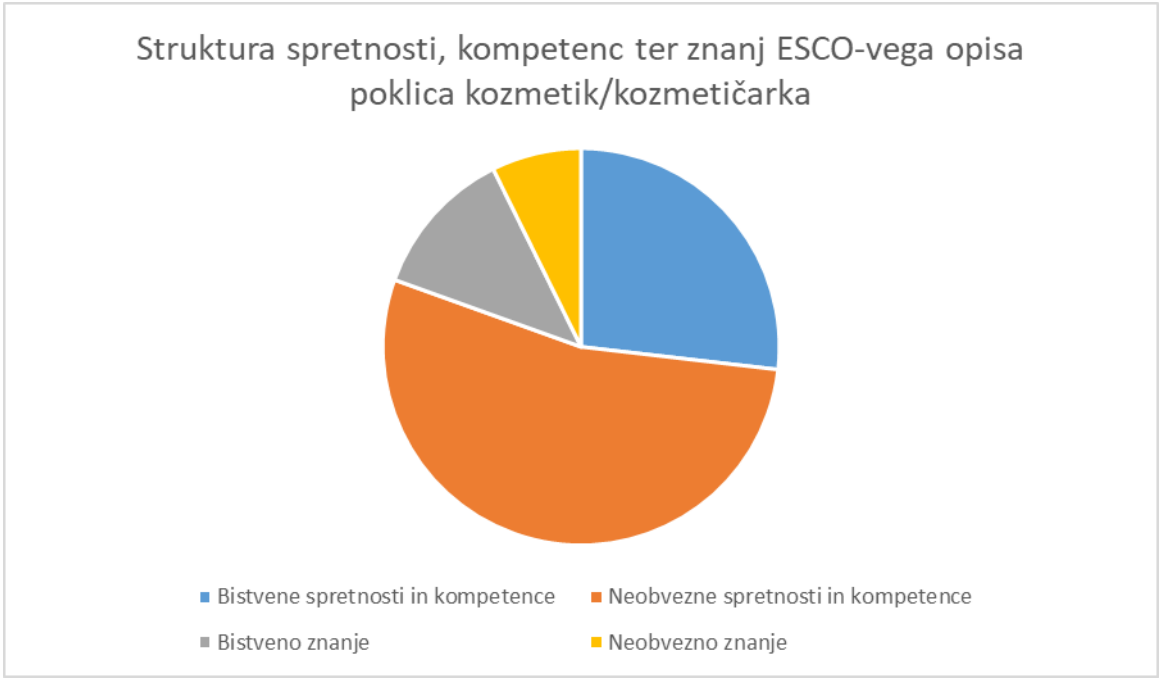

Strokovnjakinja, ki je mapirala to kvalifikacijo z ESCO-vim opisom poklica, 9 splošnim[6] ter 4 predmetno-specifičnim[7] kompetencam ni mogla najti ujemajočega ESCO-vega opisa iz izbranega poklica. 56,3 % splošnih kompetenc ni mogoče najti v ESCO-vem izbranem poklicu, ter 28,6 % predmetno-specifičnih. Tukaj se spet kaže razlika med širino slovenskih kvalifikacij ter ESCO-vimi opisi poklicev. Druga težava, na katero naletimo, je ta, da ESCO nima določenih ravni, kar se izrazito kaže v primerjavi kvalifikacij z višjih ravni, kar je ravno pričujoči primer. Pričakovano je tudi, da imajo predmetno-specifični učni izidi večje ujemanje od splošnih, saj bi lahko rekli, da so ESCO-vi opisi naravnani bolj na znanja, spretnosti in kompetence ter opravila v nekem poklicu kot na stopnjevanje nekega opisa z nižjih na višje ravni.

Ujemanje splošnih kompetenc je bilo 31,3 %, predmetno-specifičnih 71,4 %, celotna kvalifikacija pa je imela 56,7 % ujemanje. 8 od 17 učnih izidov kvalifikacije Višji kozmetik/višja kozmetičarka se je ujemalo z vsaj eno bistveno spretnostjo, kompetenco ali znanjem, kar znese 47,1 % ujemanje.

Če pogledamo z vidika ESCO-vega opisa poklica kozmetik/kozmetičarka, potem iz celotnega opisa 11 spretnosti, kompetenc ali znanj ni mogoče pripisati nobenemu učnemu izidu slovenske kvalifikacije[8]. Od tega 4 bistvena znanja (4 od 5) ne ustrezajo kakšnemu učnemu izidu kvalifikacije iz SOK, 5 neobveznih spretnosti in kompetenc ter nobeno neobvezno znanje (vse so 3). Ujemajo se vse bistvene spretnosti in kompetence (100 %), bistveno znanje in neobvezno znanje imata 20 % oz. 0 % ujemanje, neobvezne spretnosti in kompetence pa imajo 77,3 % ujemanje. Če pogledamo celoten ESCO-v opis, potem je ujemanje 73,2 %.

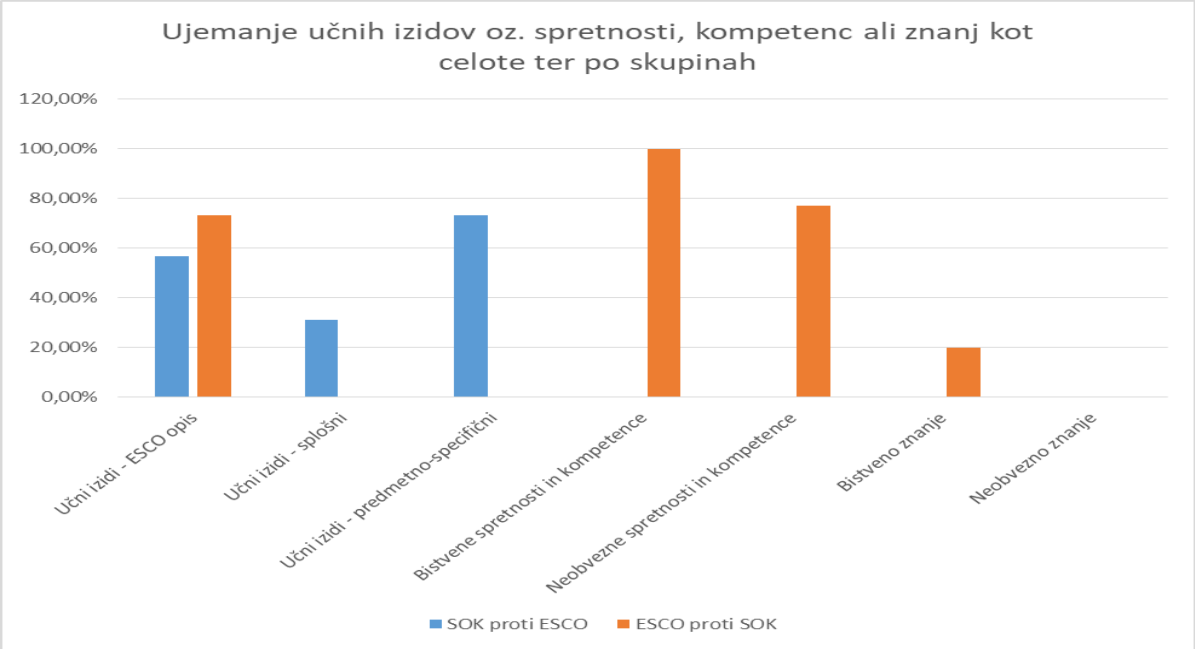

Do razlik v rezultatih bo prihajalo, ker smo ubrali različne metode, da bi lahko ugotovili, katera metoda prinaša najboljše rezultate, ki bi jih lahko potem preverili na večjem številu primerov.

Diplomirani kozmetik (vs)/diplomirana kozmetičarka (vs); izobrazba, SOK 7/EOK 6

Primerjali smo visokošolsko kvalifikacijo prve bolonjske stopnje diplomirani kozmetik (vs)/diplomirana kozmetičarka (vs), ki jo sestavlja 9 splošnih kompetenc ter 14 predmetno-specifičnih kompetenc. To kvalifikacijo iz SOK-a smo prav tako primerjali z ESCO-vim opisom poklica kozmetik/kozmetičarka, ki vsebuje 41 spretnosti, kompetenc ter znanj. Od tega 11 bistvenih spretnosti in kompetenc, 5 bistvenih znanj, 22 neobveznih spretnosti in kompetenc ter 3 neobvezna znanja. V primerjavi s prejšnjo kvalifikacijo bomo morda lahko videli razliko med mapiranjem nacionalnih kvalifikacij na različnih ravneh z istim ESCO-vim opisom poklica ter različno stopnjo ujemanja zaradi razlike v ravni opisnikov.

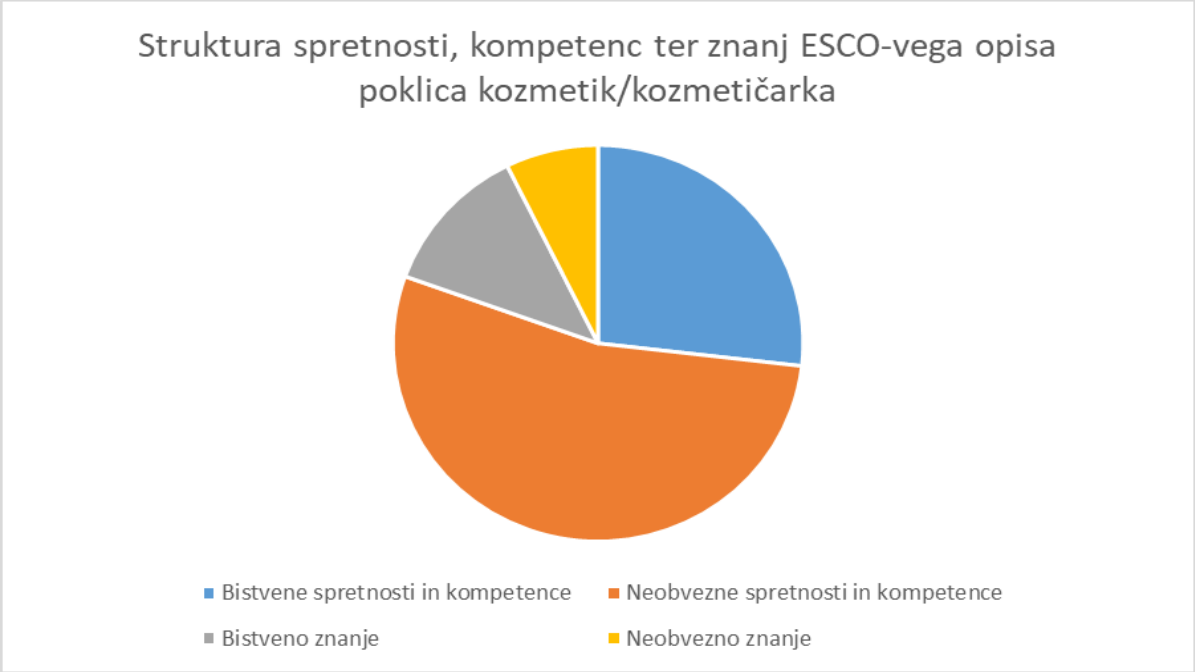

Če pogledamo najprej z vidika kvalifikacije iz SOK-a, potem lahko vidimo, da 7 od 9 splošnih kompetenc[9] ni bilo mogoče pripisati nobeni spretnosti, kompetenci ali znanju iz ESCO-vega opisa, ujemanje je bilo le 22,2 %. Če pogledamo predmetno-specifične kompetence, potem jih 6 od 14 ni bilo mogoče pripisati ESCO-vemu opisu[10], ujemanje je bilo 57,1 %. Spet smo opazili višje ujemanje pri predmetno-specifičnih predmetih kot pri splošnih, razlogi ostajajo domnevno enaki. Če pogledamo vse učne izide skupaj, potem jih 13 od 23 ni bilo mogoče pripisati kakšnemu ESCO-vemu opisu, ujemanje je bilo 43,5 %.

5 od 10 ujemajočih učnih izidov[11] pa se je ujemalo z vsaj eno bistveno spretnostjo, kompetenco ali znanjem ESCO-vega opisa poklica kozmetik/kozmetičarka, kar znaša 50 % ujemanje.

Če pogledamo še z vidika ESCO-vega opisa poklica kozmetik/kozmetičarka, potem 2 od 11 bistvenih spretnosti in kompetenc ni bilo mogoče pripisati nobenemu učnemu izidu kvalifikacije iz SOK-a, ujemanje je bilo 81,8 %. Vsa bistvena znanja ESCO kozmetika/kozmetičarke je bilo mogoče pripisati kvalifikaciji iz SOK-a, ujemanje je bilo 100 %, 6 od 22 neobveznih spretnosti in kompetenc prav tako ni bilo mogoče pripisati slovenski kvalifikaciji, ujemanje je bilo 72,7 %. Nobeno neobvezno znanje ESCO poklica se ni ujemalo s slovensko kvalifikacijo, ujemanje je bilo 0 %. Če pogledamo celoten ESCO poklic kozmetika/kozmetičarke, je bilo ujemanje s kvalifikacijo iz SOK-a 73,2 %.

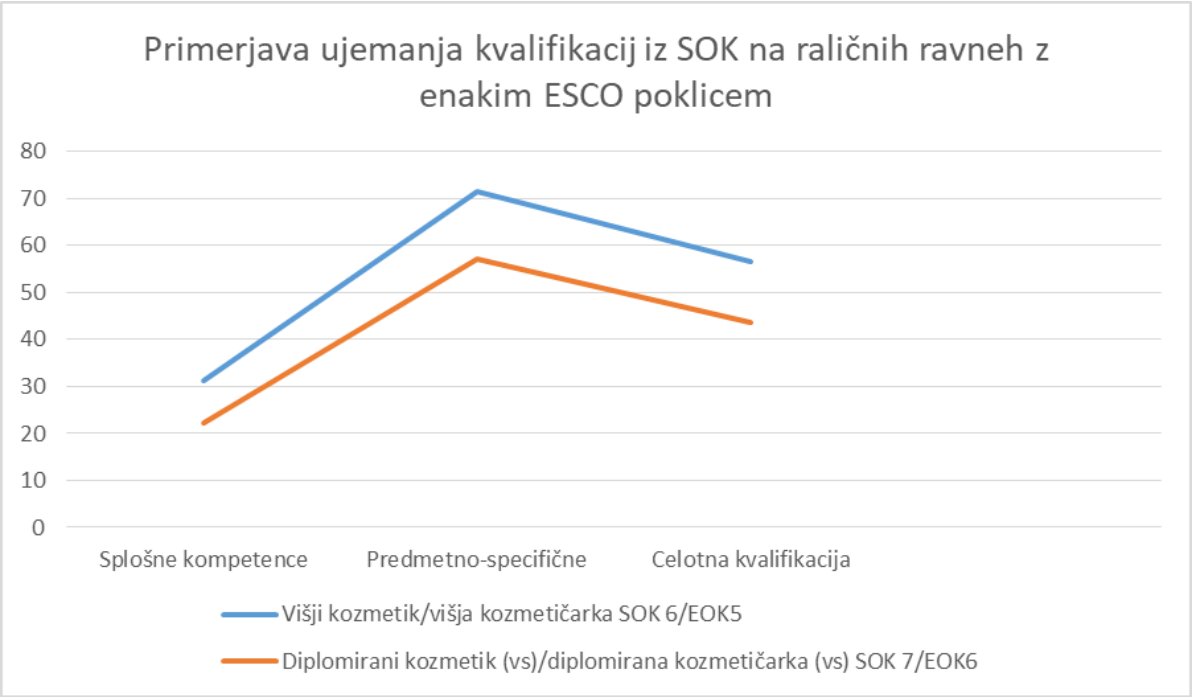

Maniker/manikerka; poklicna kvalifikacija, SOK 4/EOK 4

Primerjava je potekala med ključnimi deli ter spretnostmi in znanji poklicnega standarda Maniker/manikerka (5141.05), ki je v celoti podlaga Nacionalne poklicne kvalifikacije Maniker/manikerka ter ESCO opisom poklica maniker/manikerka. Poklicni standard Maniker/manikerka (5141.05) sestavlja 12 skupin ključnih del ter 133 posameznih spretnosti in znanj. ESCO-v opis poklica maniker/manikerka pa sestavlja skupno 35 spretnosti, kompetenc ter znanj. Od tega 11 bistvenih spretnosti in kompetenc, 5 bistvenih znanj ter 19 neobveznih spretnosti in znanj.

Če pogledamo z vidika kvalifikacije iz SOK-a, potem je bilo 24 spretnosti in znanj ujemajočih z ESCO-vim opisom, ujemanje je bilo 18 %. Nekateri sklopi

ključnih del se niso skladali z ESCO-m v nobeni spretnosti in znanju. Če pogledamo še, koliko spretnosti in znanj se je ujemalo z vsaj eno bistveno spretnostjo, kompetenco ali znanjem, potem lahko navedemo, da je temu bilo res v 19 od 24 primerih, kar znese 79,1 % ujemanje.

Če pogledamo z vidika ESCO-vega opisa, potem se 5 od 11 bistvenih spretnosti in znanj[12] ni ujemalo s slovenskim opisom, ujemanje je bilo 54,5 %. 1 od 5 bistvenih znanj se ni ujemalo s slovensko kvalifikacijo, ujemanje je bilo 80 %. Prav tako se 12 od 19 neobveznih spretnosti in znanj ni ujemalo z izbrano kvalifikacijo iz SOK-a, ujemanje je bilo 36,8 %. Ujemanje celotnega opisa iz ESCO je bilo 48,6 %.

V tem primeru bode v oči velika razlika med številom spretnosti in znanj iz slovenskega poklicnega standarda ter številom spretnosti, kompetenc in znanj iz ESCO opisa poklica. Prav tako je k majhnemu številu ujemanja prispevalo dejstvo, da je slovenska kvalifikacija širša v nekaterih sklopih, ki jih ESCO opis sploh ne zajema, kot na primer sklopi ključnih del: 'izvajanje specialne nege rok', 'podaljšuje, utrjuje in modelira nohte po gel sistemu', 'trži storitev', 'zagotavlja kvaliteto opravljene storitve in dela ter odgovarja zanjo'.

Po eni strani bi bilo smiselno za primerjavo oz. mapiranje uporabiti spretnosti in znanja oz. ključna dela iz slovenskih poklicnih standardov, saj so poklicni standardi podlaga kvalifikacijam v SOK-u: direktna podlaga NPK, vključena v izobrazbeni standard za poklicno in strokovno izobraževanje, vključno z visokošolskim.

S tem bi pridobili možnost večkratne uporabe že mapiranega poklicnega standarda. Če bi enkrat neki poklicni standard mapirali z določenim opisom ESCO poklica, bi lahko mapirali kvalifikacije, ki imajo za podlago več poklicnih standardov z že mapiranimi pari iz različnih ESCO poklicev. Na ta način bi lahko lažje povezali neko izobrazbeno kvalifikacijo z več ESCO poklici, ker so slovenske poklicne izobrazbe širše in zajemajo več ESCO poklicev. Po drugi strani pa prihaja, predvsem zaradi širine nekaterih poklicnih standardov, do tega, da mnogo presegajo ustrezajoč ESCO poklic v imenu in bi se lahko nadaljnje primerjave z več takimi poklicnimi standardi v eni slovenski kvalifikaciji povsem izgubile z ESCO-vimi opisi poklicev. Smiselno bi bilo primerjati poklicne standarde po sklopih, ključnih delih, kako se ujemajo z ustreznim ESCO poklicem, ter morda na tej podlagi vključiti uporabo že mapiranih poklicnih standardov ter ujemanje še preveriti na ravni učnih izidov.

3.2. Frizerstvo

Frizer/frizerka; izobrazba, SOK4/EOK 4

Na področju frizerstva smo primerjali poklicni standard Frizer/frizerka (5141.02), ki je podlaga izobraževalnemu programu in izobrazbi Frizer ter Frizerskega mojstra/frizersko mojstrico, z ESCO-vim poklicem frizer/frizerka. Pri poklicnem standardu Frizer/frizerka smo primerjali vsa ključna dela z ustrezajočimi spretnostmi ter znanji ter ESCO-vimi spretnostmi, kompetencami ter znanji.

V spodnjem grafu si lahko ogledamo razmerje med deli izobraževalnega programa Frizer/frizerka glede na število kreditnih točk, pri čemer 1 kreditna točka (KT) pomeni 25 ur kandidatovega dela:

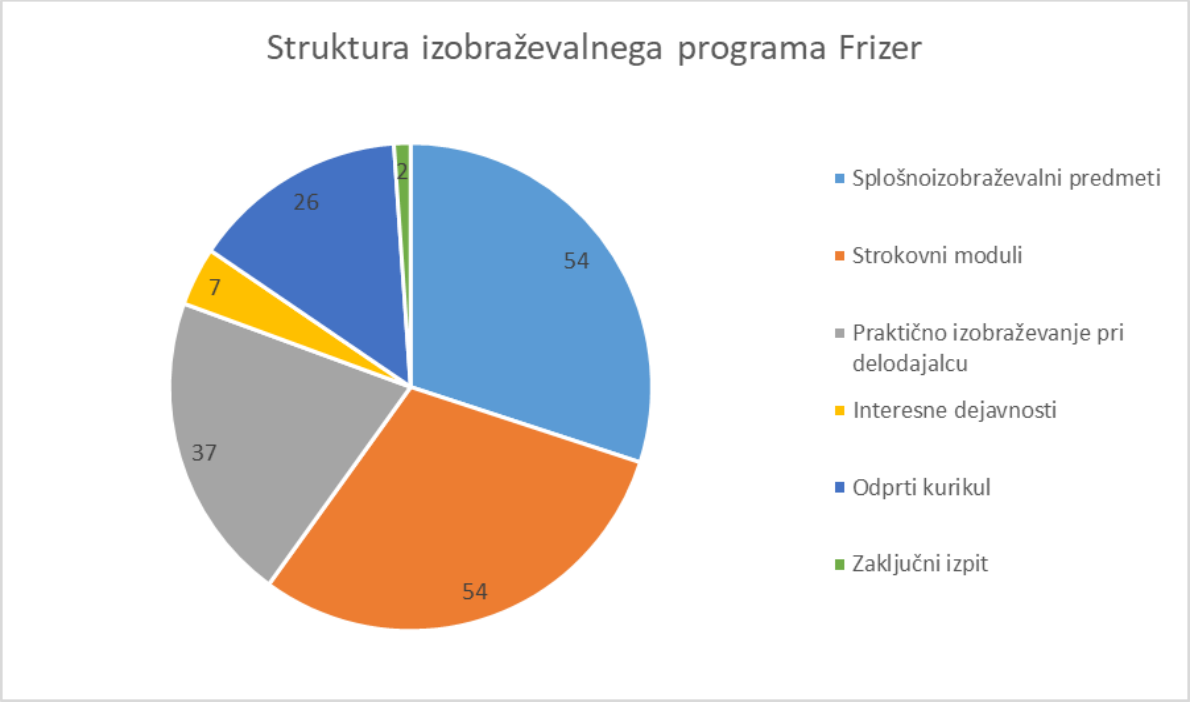

Poklicni standard Frizer/frizerka (5141.02) ima 14 skupin ključnih del ter vsega skupaj 65 posameznih spretnosti in znanj. ESCO-v opis poklica vsebuje 35 posameznih spretnosti in kompetenc, od tega jih je 14 bistvenih in 21 neobveznih ter 3 bistvena znanja.

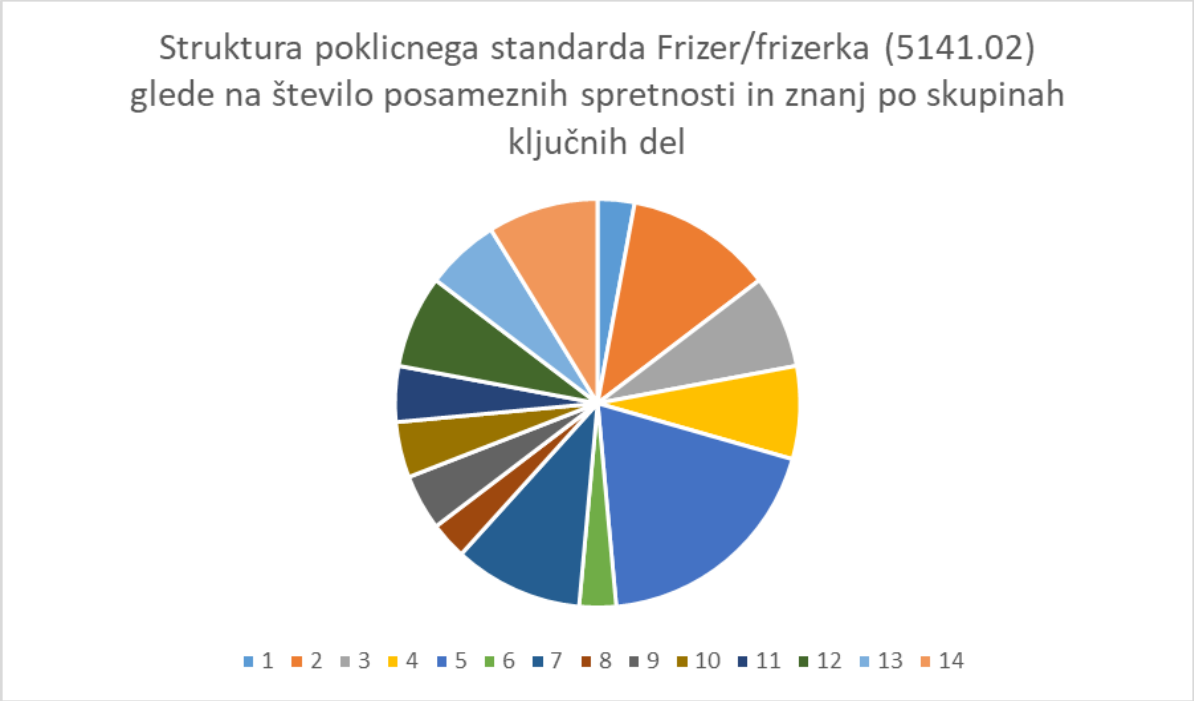

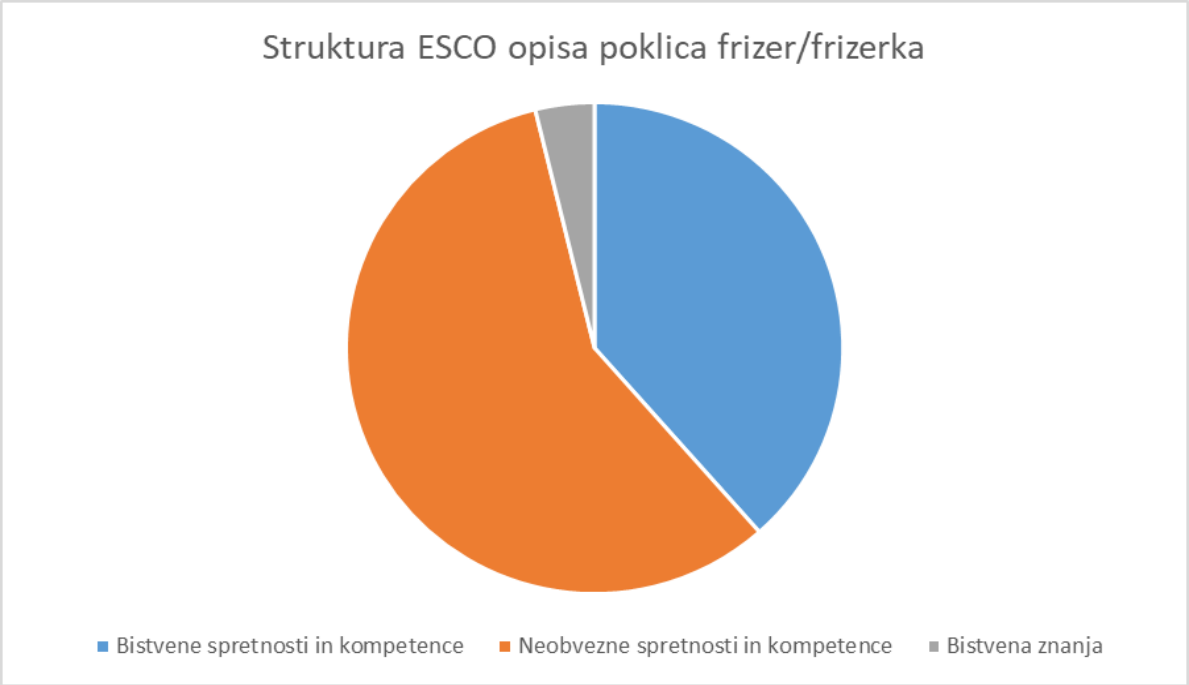

Pri mapiranju poklicnega standarda Frizer/frizerka (5141.02) je strokovnjak s področja ugotovil ujemanje s 23 ESCO-vimi spretnostmi, kompetencami ter znanji. Od tega se je s slovenskim poklicnim standardom ujemalo 14 bistvenih spretnosti, kompetenc ter znanj (11 od 14 bistvenih spretnosti in kompetenc, ter vsa 3 bistvena znanja). Izmed 21 neobveznih spretnosti in kompetenc jim strokovnjak s področja 12 ni mogel pripisati ujemajočega para v slovenskem standardu. 57 % neobveznih spretnosti in kompetenc iz ESCO-vega opisa ne ustreza slovenskemu standardu. Pri bistvenih spretnostih, kompetencah ter znanjih pa je ujemanje 82,4 %.

Če pogledamo z vidika slovenskega standarda, pa strokovnjak 37 spretnostim in znanjem ni mogel najti ustreznega para v ESCO-vem opisu ustrezajočega opisa. V tem primeru je bilo ujemanje s celotnim poklicnim standardom 43,1 %. Pri tem je treba poudariti, da je tako nizko ujemanje iz vidika slovenskega poklicnega standarda, posledica tega, da je slovenski poklicni standard zastavljen širše od ESCO-vega poklica. Če pogledamo z vidika skupin ključnih del, so 3 skupine skorajda povsem izpuščene iz ESCO-vega opisa. V ESCO-vem opisu poklica ni omenjeno oz. skorajda nič v primerjavi s slovenskim standardom, 'priprava sebe in delovnega mesta', 'izdeluje in oblikuje lasničarske izdelke' ter 'skrbi za lastno varstvo in varnost stranke ter varuje zdravje in okolje'. Če odmislimo te tri skupine, potem je ujemanje 57,1 %.

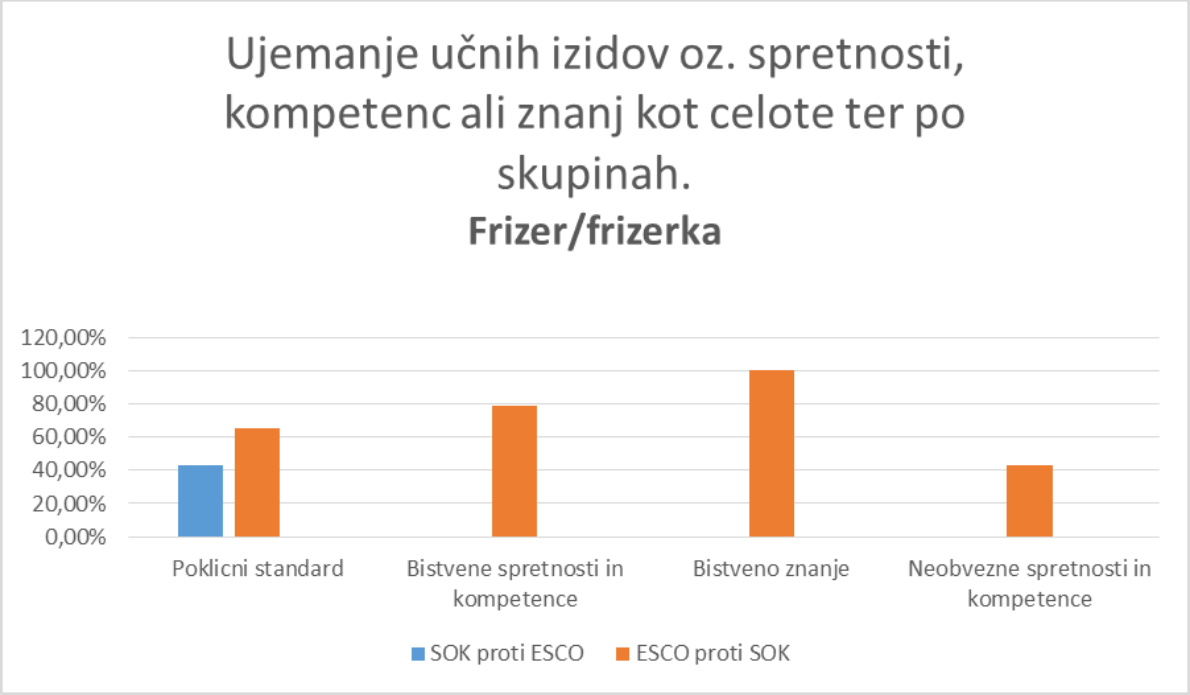

Prav tako lahko dodamo pogled, da se 16 od 28 spretnosti in znanj slovenskega standarda ujema z vsaj eno bistveno spretnostjo, kompetenco ali znanjem, kar znaša 57,1 %.

Strokovnjak s področja, ki je mapiral področje frizerstva, Tomaž Turk, je imel naslednja opažanja ob mapiranju slovenske kvalifikacije in ESCO poklica:

»Večji poudarek oziroma znanja, ki jih dobi učenec v Sloveniji in jih ni v ESCO, so naslednje:

- kako se pripraviti in zaščititi predvsem s higienskega stališča in kakšni so postopki;
- osebna higiena in čistost prostora, poznavanje higienskih predpisov, vrst okužb in bolezni las in lasišča;
- priprava in uporaba razkužil;
- poznavanje varnosti pri delu in zdravju in predpisov;

- poznavanje uporabe, shranjevanja in čistosti aparatov in preparatov;
- sprejem stranke in priprava stilskega načrta;
- izvaja različne tehnike masaž lasišča in same nege las;
- doziranje preparatov in ekološka uporaba le-teh;
- poznavanje razlik mokrih in suhih las in občutno bolj razširjeno znanje raznolikih vrst česanja, spenjanja, striženja, barvnih sprememb in prepariranja las;
- poznavanje, uporaba in izdelava lasničarskih izdelkov;

- poudarek na komuniciranju v strokovnem teamu, s sodelavci, stranko;
- komuniciranje v enem tujem jeziku;
- zna oceniti lastno kvaliteto in ravna v skladu s poklicno etiko.

Poudarki pri ESCO:

- obdelovanje plačil, kartice, boni, članske ugodnosti in njihova varnostna uporaba;
- oblikovanje pričesk s pomočjo kreativnih vodij;
- ohranjati odnose z dobavitelji, komunikacija in kooperativa;
- razstavljanje izdelkov, ponudba, akcije in oblikovanje izložb;
- prodaja različnih vrst lasnih izdelkov;
- svetovanje uporabe lasnih izdelkov doma;
- upravljanje malega ali srednjega podjetja s finančnega in organizacijskega vidika;
- usposabljanje, vodenje in učenje zaposlenih sistema v salonu.«

Frizerski mojster/frizerska mojstrica; izobrazba, SOK 5/EOK 4

Na tem strokovnem področju smo primerjali tudi učne izide slovenske kvalifikacije Frizerski mojster/frizerska mojstrica, podlaga katere je ustrezajoči poklicni standard, ki smo jih prav tako primerjali z ESCO-vim opisom frizer/frizerka, ker ESCO na tem področju ne razpolaga z mojstrskim opisom poklica.

Slovenska kvalifikacija vsebuje 14 učnih izidov. Od tega trem[13] strokovnjak s področja ni mogel pripisati ujemajočih spretnosti, kompetenc ali znanj iz ESCO -vega opisa poklica frizer/frizerka. V tem primeru je ujemanje 78,6 %.

Če podamo še podatek, koliko učnih izidov se ujema z vsaj eno bistveno spretnostjo, kompetenco ali znanjem ESCO-vega opisa poklica, potem se je 6 od 11 učnih izidov pripisalo bistvenim spretnostim, kompetencam ali znanjem, kar znaša 54,5 % ujemanje.

Tako z vidika ESCO-vega opisa poklica frizer/frizerka 18 od 38 spretnostim, kompetencam in znanjem ni bilo mogoče pripisati kakšnega učnega izida slovenske kvalifikacije, kar znaša z vidika celotnega opisa ESCO-vega poklica 52,6 % ujemanje. Od tega 6 od 14 bistvenim spretnostim in kompetencam ni bilo mogoče pripisati ustrezajočega učnega izida, kar znaša 57,1 % ujemanje. Prav tako 2 od 3 bistvenih znanj ni bilo mogoče pripisati ustreznega slovenskega učnega izida, ujemanje je 33,3 %. 10 od 21 neobveznih spretnosti in kompetenc ni bilo mogoče umestiti v učne izide slovenske kvalifikacije, ujemanje je 52,4 %.

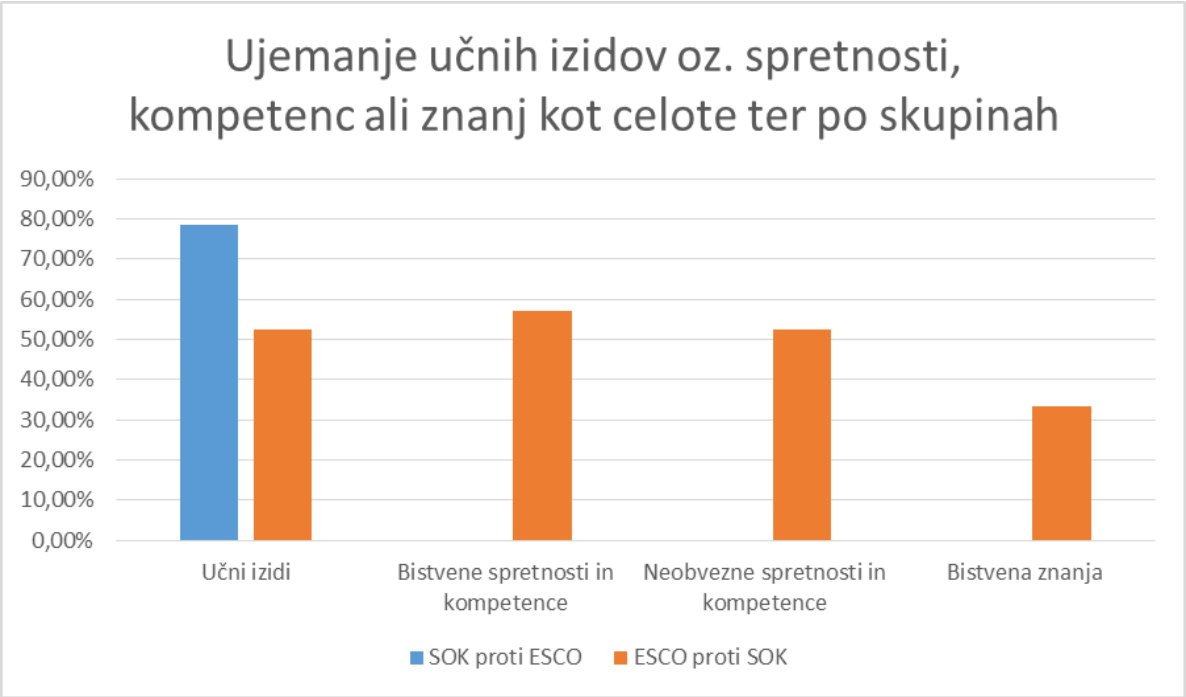

3.3. Gostinstvo

Dietni/dietna kuhar/kuharica; poklicna kvalifikacija, SOK 5/EOK 4

Kvalifikacijo Dietni/dietna kuhar/kuharica smo mapirali iz dveh različnih zornih kotov. Enkrat smo primerjali učne izide Nacionalne poklicne kvalifikacije, drugič pa Ključna dela ter Spretnosti in znanja poklicnega standarda Dietni kuhar/dietna kuharica 22154180. Oboje smo primerjali z ESCO-vim opisom poklica dietni kuhar/dietna kuharica. Na ta način smo primerjali **isti ESCO-v opis** enkrat z vidika učnih izidov kvalifikacije Dietni/dietna kuhar/kuharica ter drugič z vidika poklicnega standarda, ki je podlaga te poklicne kvalifikacije.

Primerjava učnih izidov

Nacionalna poklicna kvalifikacija Dietni/dietna kuhar/kuharica sestavlja 7 učnih izidov. ESCO-v opis poklica dietni kuhar/dietna kuharica sestavlja 45 bistvenih spretnosti, kompetenc in znanj. Od tega 15 bistvenih spretnosti in kompetenc, 2 bistveni znanji 27 neobveznih spretnosti in kompetenc ter 1 neobvezno znanje.

Če pogledamo z vidika kvalifikacije iz SOK-a, potem so vsi učni izidi zajeti v ESCO-vem opisu, ujemanje je 100 %. Primerjamo lahko tudi, koliko učnih izidov slovenske kvalifikacije se je ujemalo z bistvenimi spretnostmi, kompetencami ter spretnostmi. Ujemalo se je 5 od 7 učnih izidov z vsaj eno bistveno spretnostjo, kompetenco ali znanjem, ujemanje je 71,4 %.

Z vidika ESCO-vega opisa poklica, pa 30 izmed 45 bistvenim spretnostim, kompetenca ter znanj ni bilo mogoče pripisati kakšnega učnega izida slovenske kvalifikacije, ujemanje je bilo 33,3 %. Od tega 8 bistvenim spretnostim in kompetencam od 15 ni bilo mogoče pripisati kakšnega učnega izida NPK-ju, ujemanje je bilo 46,7 %. Obe bistveni znanji iz ESCO-vega opisa sta se ujemali s kakšnim učnim izidov iz SOK-a, ujemanje je bilo 100 %. Pri 21 od 27 neobveznih spretnosti in kompetenc ni bilo ujemanja med opisi SOK in ESCO, ujemanje je bilo 22,2 %. Tudi neobveznega znanja ESCO-vega opisa poklica ni bilo mogoče pripisati kakšnemu učnemu izidu, 0 % ujemanje.

Primerjava Ključnih del, spretnosti in znanj

Poklicni standard Dietni kuhar/dietna kuharica 22154180, ki je podlaga nacionalni poklicni kvalifikaciji Dietni/dietna kuhar/kuharica, sestavlja 12 skupin ključnih del ter 74 posameznih spretnosti in znanj. ESCO-v opis poklica dietni kuhar/dietna kuharica sestavlja 45 bistvenih spretnosti, kompetenc ter znanj. Od tega 15 bistvenih spretnosti in kompetenc, 2 bistveni znanji 27 neobveznih spretnosti in kompetenc ter 1 neobvezno znanje.

Z vidika poklicnega standarda Dietni kuhar/dietna kuharica se 16 od 74 posameznih spretnosti in znanj ni ujemalo z ESCO-vim opisom poklica dietni kuhar/ dietna kuharica, ujemanje je bilo 78,4 %. Vsi sklopi ključnih del poklicnega standarda, razen dveh, '*zagotavlja in odgovarja za kakovost opravljene storitve in dela*' ter '*varuje zdravje pri delu na delovnem mestu*', so bili zajeti skoraj v celoti. Omenjena sklopa se tako rekoč ne pojavita v ESCO-vem opisu poklica dietni kuhar / dietna kuharica.

Če tudi z vidika poklicnega standarda pogledamo, koliko posameznih spretnosti in znaj izmed teh, ki so se ujemale s kakšnim ESCO-vim opisom, se je tudi

ujemalo z vsaj eno bistveno spretnostjo, kompetenco ali znanjem, potem lahko navedemo, da se je izmed 58 spretnosti in znanj ujemalo 55 posameznih spretnosti in znanj, kar je 94,8 % ujemanje.

Z vidika ESCO-vega poklica pa 29 od 45 bistvenim spretnostim, kompetencam ter znanjem ni bilo mogoče pripisati ujemanja, ki je bilo z vidika celotnega opisa 35,6 %. Od tega 7 od 15 bistvenim spretnostim in kompetencam ni bilo mogoče pripisati ujemanja, skladnost je bila 53,3 %, obe bistveni znanji se ujemata s kakšno spretnostjo ali znanjem iz slovenskega poklicnega standarda, ujemanje je 100 %, 21 od 27 neobveznih spretnosti in kompetenc se ne ujema s slovenskim poklicnim standardom, ujemanje je 22,2 %, neobvezno znanje se ne ujema s poklicnim standardom Dietni kuhar/dietna kuharica.

Nizko ujemanje je posledica tega, da je ESCO-v opis poklica dietni kuhar/dietna kuharica širši v tem smislu, da vsebuje tudi spretnosti, kompetence ter znanja, ki so potrebne za osnovni poklic kuharja, katere spretnosti in znanja pa niso ponovljene v slovenskem poklicnem standardu Dietni kuhar/dietna kuharica, saj so te spretnosti in znanja že predpostavljena v vstopnih pogojih Nacionalne poklicne kvalifikacije Dietni kuhar/dietna kuharica.

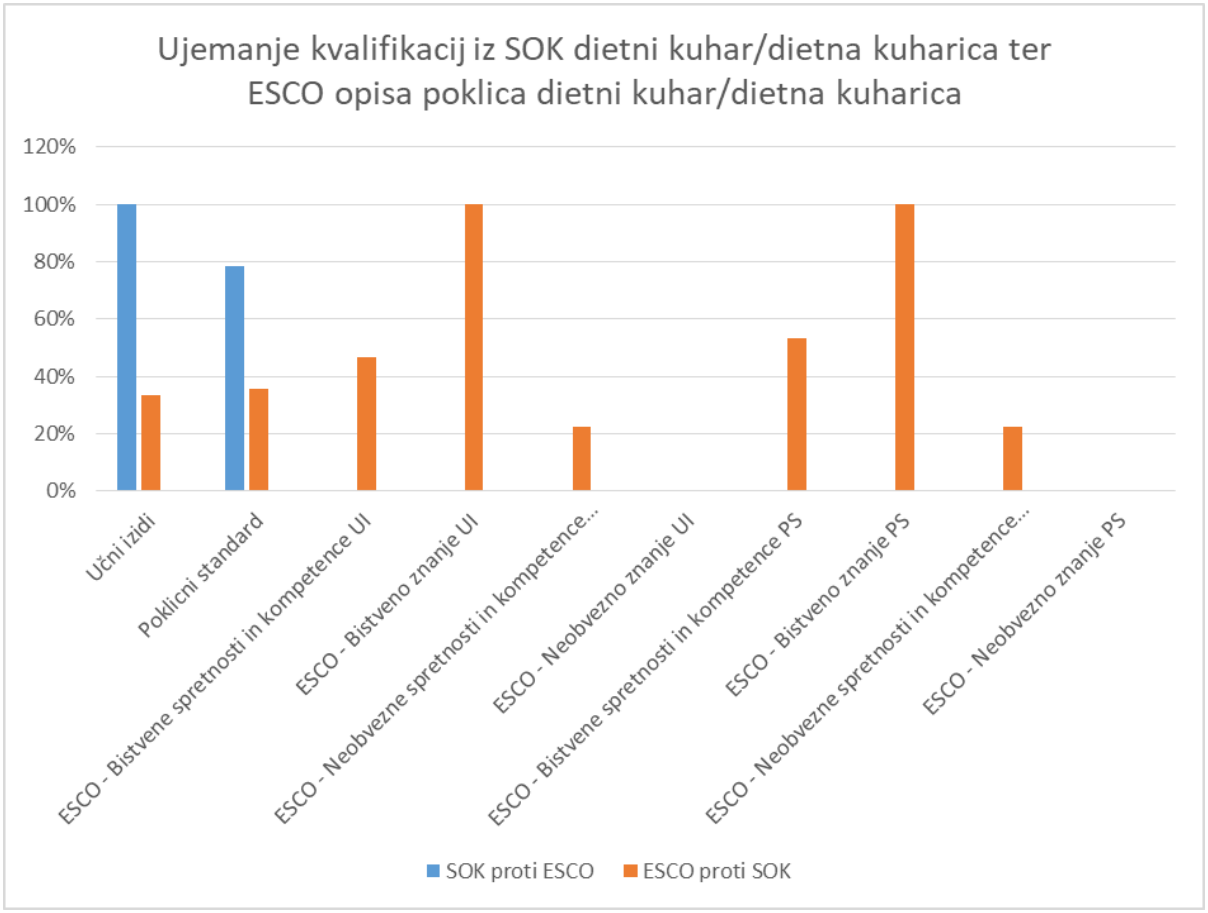

Kuharski mojster/kuharska mojstrica; izobrazba, SOK 5/EOK 4

Podlaga za kvalifikacijo Kuharski mojster/kuharska mojstrica je poklicni standard Kuharski mojster/kuharska mojstrica 66664830, ki ga sestavlja 17 sklopov ključnih del s skupaj 270 posameznimi spretnostmi in znanji.

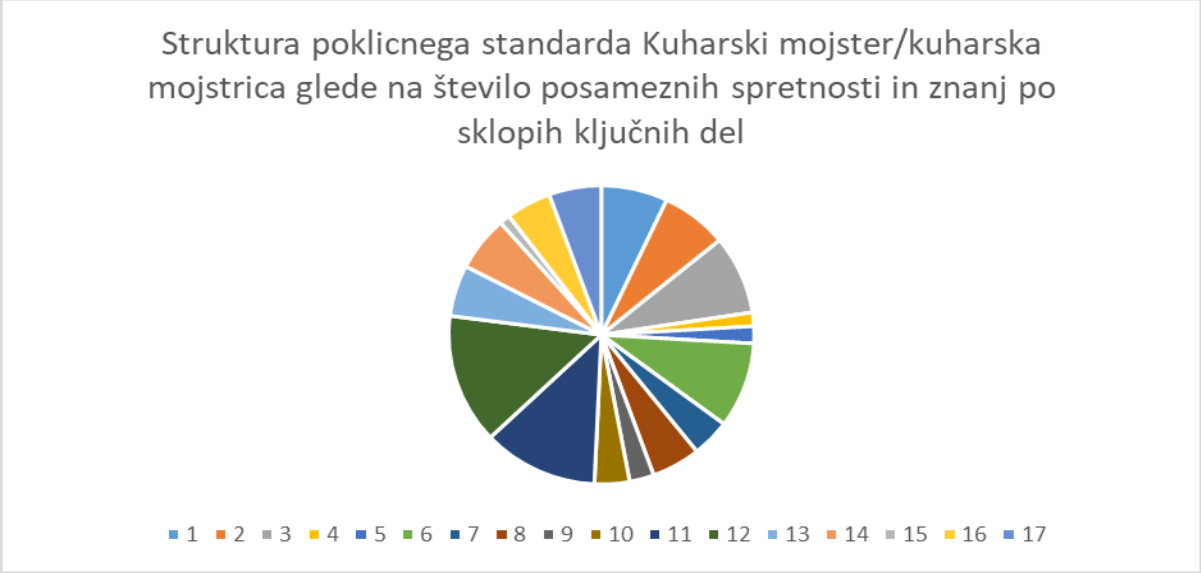

Pri tej kvalifikaciji smo ubrali nekoliko drugačen pristop in nismo primerjali vseh posameznih spretnosti in znanj, temveč smo primerjali posamezne sklope ključnih del z ESCO-vim opisom poklica kuharski mojster/kuharska mojstrica, ki ima skupaj 42 bistvenih spretnosti in kompetenc in znanj. Od tega 17 bistvenih spretnosti in kompetenc ter 25 neobveznih spretnosti in kompetenc.

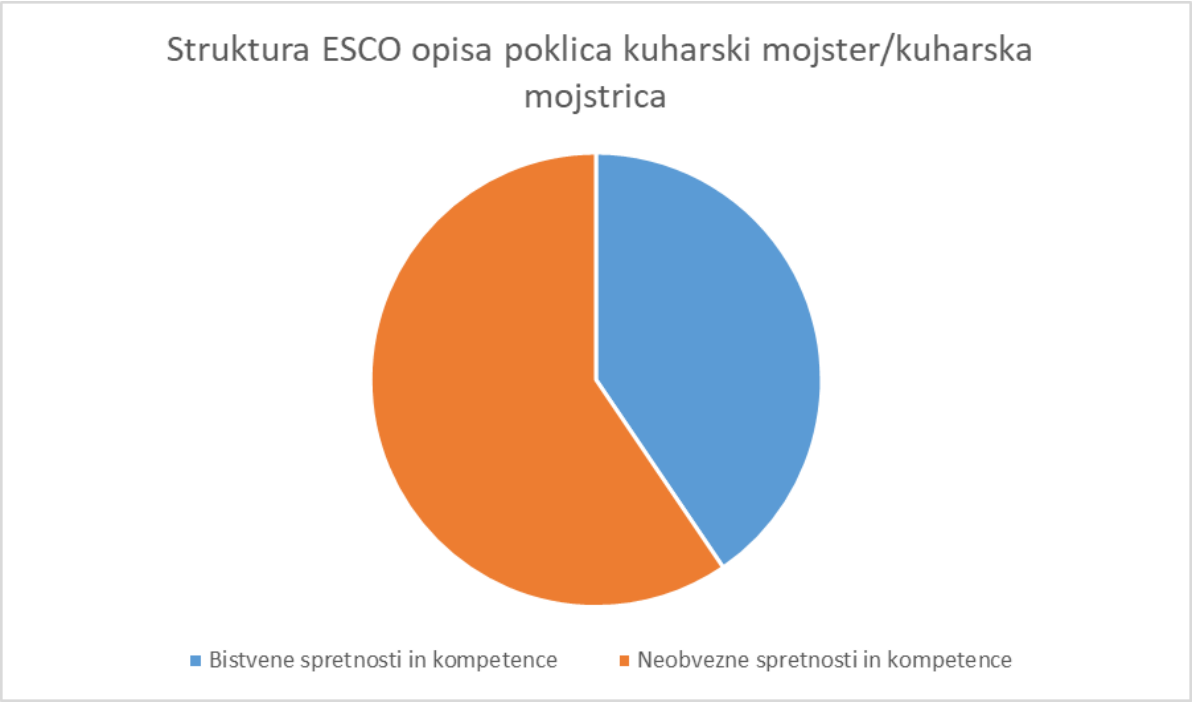

Če pogledamo z vidika kvalifikacije iz SOK Kuharski mojster/kuharska mojstrica, potem izmed 17 sklopov 2 sklopa ni mogoče umestiti v ESCO-v opis poklica kuharski mojster/kuharska mojstrica, ujemanje po sklopih je 88,2 %. Od tega je moč 12 pripisati ujemanje z bistvenimi spretnostmi in kompetencami ESCO-vega opisa, kar je 80,0 % ujemanje.

Če pogledamo z vidika ESCO-vega opisa poklica kuharski mojster/kuharska mojstrica, potem 6 spretnosti, kompetenc ni bilo mogoče najti v slovenskem poklicnem standardu, kar znaša 85,7 % ujemanje. Od tega ni bilo mogoče najti ujemanja 3 od 17 bistvenih spretnosti in kompetenc, kar znaša 82,4 % ujemanje, ter 3 od 25 neobveznim spretnostim in kompetencam strokovnjak ni mogel pripisati ujemanja s slovenskim poklicnim standardom, kar znaša 88,0 % ujemanje.

Gastronomsko-turistični tehnik/gastronomsko-turistična tehnica; izobrazba, SOK 5/EOK 4

Primerjali smo tudi izobraževalni program Gastronomija in turizem, ki ga zraven splošnoizobraževalnih predmetov sestavljajo sklopi *Osnove gostinstva in turizma, Podjetništvo in zakonodaja, Poslovno komuniciranje in IKT, Naravna in kulturna dediščina, Priprava rednih obrokov, Priprava izrednih obrokov, Strežba rednih obrokov, Strežba izrednih obrokov, Turistično spremljanje in vodenje, Svetovanje in prodaja turističnih proizvodov, Obdelava turističnih informacij, Hotelska in receptorska dela, Priprava dietnih jedi, Catering, Estetika in senzorika, Kulinarika in vina v Sloveniji in svetu, Animacija, Organizacija turističnih storitev, Dopolnilne dejavnosti v hotelu, Turistično destinacijski menedžment, Restavracijsko slaščičarstvo* ter *Priprava jedi pred gostom in mešanje pijač*. Naslednji poklicni standardi pa so podlaga temu izobraževalnemu programu: Pomočnik/pomočnica kuharja/kuharice, Pomočnik/pomočnica natakarja/natakarice, Natakar/natakarica, Kuhar/kuharica, Turistični informator/ turistična informatorka, Prodajalec/prodajalka turističnih storitev, Dietni kuhar/ dietna kuharica, Vodja cateringa, Turistični animator/turistična animatorka, receptor/receptorka. Kot je iz strokovnih modulov ter seznama poklicnih standardov razvidno, je program zelo obširen ter zajema vse od gostinstva in turizma do hotelskih storitev.

V spodnjem grafu si lahko ogledamo razmerje med deli izobraževalnega programa Gastronomija in turizem glede na število kreditnih točk, pri čemer 1 kreditna točka (KT) pomeni 25 ur kandidatovega dela:

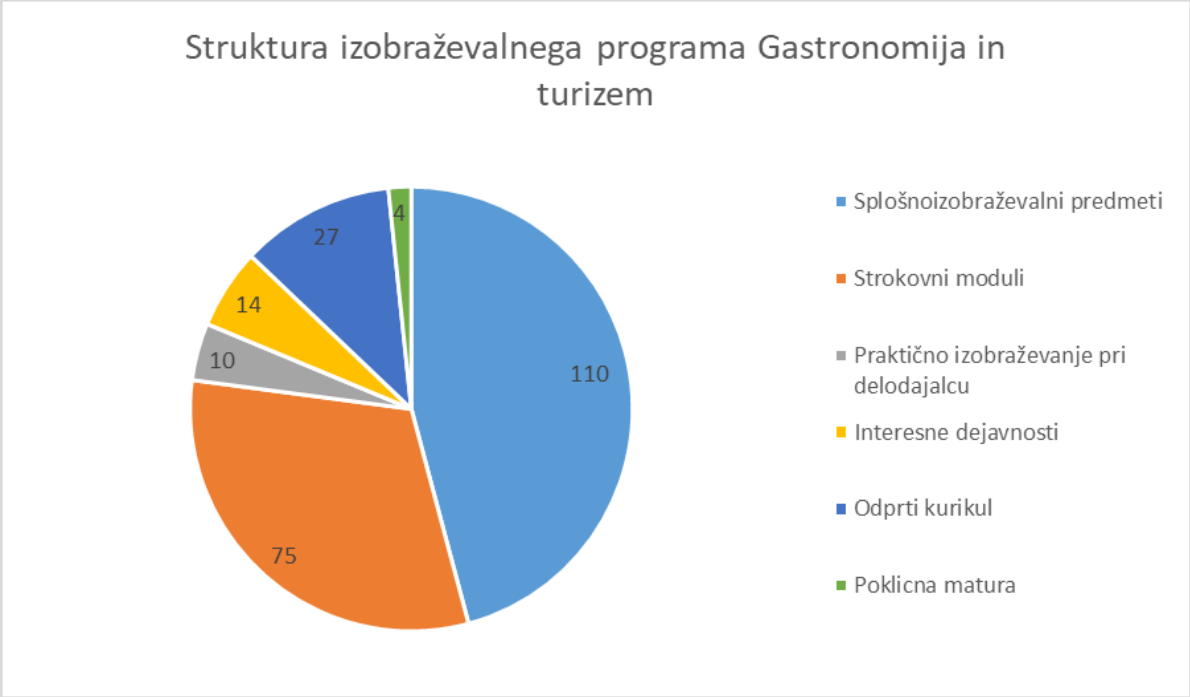

Pri mapiranju te kvalifikacije smo naleteli na težave, saj je bilo treba pregledati veliko posameznih ESCO poklicev in so rezultati postali nepregledni. Iz tega razloga bomo prikazali en poklicni standard, ki je podlaga te kvalifikacije, ter pokazali en način, kako bi lahko primerjali obširne in kompleksne kvalifikacije, kar pa je primerna podlaga tudi za posamezne poklicne standarde.

Podobno je ugotovil tudi strokovnjak, ki je mapiral področje, Srečko Koklič: »Pri primerjavi izobraževalnih programov sem iz primerljivosti ugotovil, kako nesmiselno je združevanje poklicev gostinstva in turizma, saj se v kopici spretnosti in kompetenc izgubiš. Naše vsebine so veliko bolj obširne, res so tudi zelo dobro zastavljene in pripravljene.«

Poklicni standard Kuhar/kuharica 77460030

Pričujoči poklicni standard je sestavljen iz 17 skupin ključnih del ter 153 posameznih spretnosti in znanj. Ta poklicni standard bomo primerjali z ESCO opisom poklica kuhar/kuharica, ki ga sestavlja skupno 50 spretnosti, kompetenc ter znanj. Od tega 16 bistvenih spretnosti in kompetenc, 29 neobveznih spretnosti in kompetenc ter 5 neobveznih znanj.

Pri primerjavi slovenskega standarda z ESCO-vim poklicem kuhar/kuharica smo pregledali skupine ključnih del. Vsaki posamezni spretnosti in znanju iz vsake skupine smo poskušali pripisati ujemajočo spretnost, kompetenco ali znanje iz ESCO-vega opisa poklica. Pri tem standardu bomo najprej primerjali z ESCO -vim opisom le skupine ključnih del. Na koncu bomo poskušali pokazati na še

eno metodo za določanje ujemanja mapiranih kvalifikacij ali opisov kvalifikacij, poklicev ...

Vse ključne skupine poklicnega standarda Kuhar/kuharica so zajete v ESCO opisu poklica Kuhar/kuharica, tako da lahko rečemo, da je ujemanje po skupinah ključnih del 100 %.

Če pogledamo, koliko skupin ključnih del vsebuje pretežno bistvene spretnosti ali kompetence, potem lahko navedemo, da je takšnih skupin 12 od 17, ujemanje z bistvenimi spretnostmi in kompetencami je 70,6 %.

Če pa pogledamo z vidika ESCO-vega opisa poklica Kuhar/kuharica, potem 12 od 50 spretnostim, kompetencam ali znanjem ni mogoče pripisati ujemajoče spretnosti ali kompetence oziroma skupine ključnih del, ujemanje je tako 76 %. Od tega ni bilo mogoče ustrezno pripisati 2 od 16 bistvenih spretnosti in kompetenc, ujemanje je 87,5 %. 8 od 29 neobveznim spretnostim in kompetencam ni bilo moč najti ustreznih spretnosti in kompetenc iz slovenskega standarda, kar znaša 72,4 % ujemanje. Tudi ni bilo mogoče pripisati 2 od 5 neobveznih znanj, kar je 60 % ujemanje.

Ujemanje bi lahko določali na način, da bi posamezne spretnosti in znanja, ki sodijo pod neko skupino ključnih del in smo jih pripisali kot ujemajoče nekim spretnostim, kompetencam ter znanjem ESCO opisa poklica, upoštevali skupaj s številom tistih, ki se niso ujemala in bi za vsako posamezno skupino lahko določili neko povprečno vrednost, ki bi jo dobila glede na število ujemajočih se spretnosti in znanj znotraj skupine ključnih del. Kasneje bi povprečili še vrednosti vseh skupin ključnih del ter tako dobili natančnejši rezultat ujemanja, bolj podroben, vendar ne tako zelo, da bi lahko zaradi majhnih odstopanj imeli neuspešno mapiranje oz. povsem neskladne kvalifikacije.

Če vzamemo, da ima npr. neka skupina ključnih del 19 posameznih spretnosti, in smo jih 13 lahko pripisali kot ujemajoče ESCO-vemu opisu, potem ima ta skupina ključnih del vrednost 13/19 oz. 0,68.

Če vzamem tako kot primer poklicni standard Kuhar/kuharice, ki smo ga mapirali, potem lahko navedemo vrednosti vseh njegovih 17 skupin ključnih del: 1; 1; 0,68; 0,82; 1; 1; 1; 0,81; 0,9; 1; 1; 0,57; 1; 0,33; 0,86; 1; 0,8. Če povprečimo vse posamezne rezultate, dobimo 0,8688 oziroma ujemanje kvalifikacije v 86,9 %.

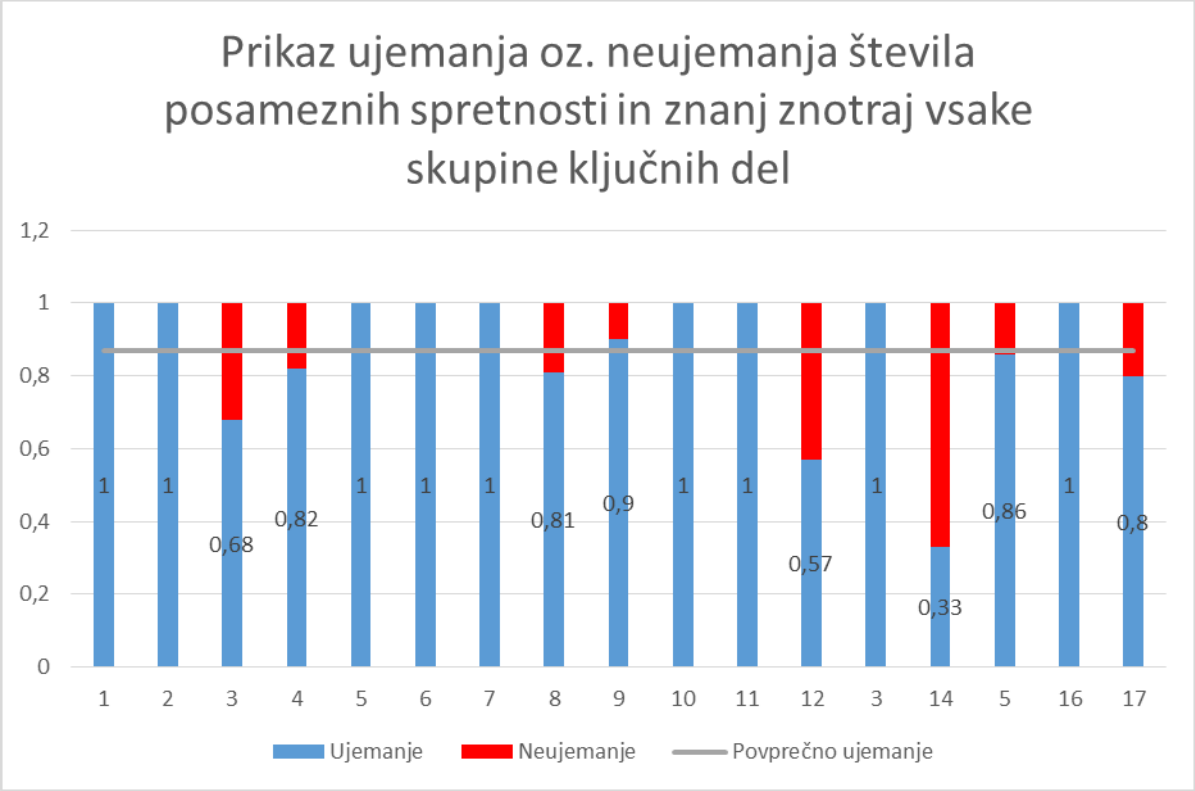

Na ta način lahko na še uporaben način prikažemo razlike med primerjanimi kvalifikacijami, ki so si različne v strukturi, da ne izgubimo vseh podrobnosti, če primerjamo le po skupinah ključnih del ali pa pokažemo na prevelika razhajanja, če upoštevamo vsako posamezno spretnost in znanje. Pričakovali bi lahko, da bodo rezultati po procentualni uspešnosti nekje med obema pristopoma, ki smo ju pravkar omenili. S tem pa, ko bi navedli še vrednosti za vsako posamezno skupino ključnih del ali spretnosti, bi dobili podatek, koliko je ta skupina predstavljena v primerjani kvalifikaciji. Če na primer opazimo, da je neka skupina ključnih del slabo predstavljena oz. ima nizko ujemanje, potem bi lahko pogledali, ali je treba dodati k primerjavi še kakšen dodaten ESCO-v opis poklica, ki morda pokriva to skupino ključnih del kot samostojen oz. specialen poklic. Kot smo že na primeru kozmetičnega tehnika ter gastronomsko-turističnega tehnika ugotovili, so slovenske kvalifikacije širše in lahko zajemajo veliko ESCO-vih poklicev. Morda bi se to dalo trditi tudi že pri posameznem poklicnem standardu, če bi ugotovili nizko ujemanje pri eni ali več skupin ključnih del, ki so morda opisane v drugem ESCO-vem poklicu.

Na podlagi tistih skupin ključnih del, ki bi imele zelo nizko ujemanje, bi lahko dodali k primerjavi še kak ESCO poklic, ki bi zapolnil vrzel. V vsakem primeru bi najboljše rezultate dobili, če bi primerjali vse posamezne poklicne standarde (PS), ki so podlaga neke kvalifikacije in po potrebi nekemu PS pripisali določeno število ESCO poklicev, ki bi se najbolje ujemali s tem PS. Nadalje bi lahko kombinirali različne PS, ki so podlaga različnim kvalifikacijam na podlagi izobraževalnih standardov in bi tako že skupaj dobili vse ESCO poklice, ki sodijo pod neko kvalifikacijo.

Če podamo še primer primerjave poklicnega standarda Dietni kuhar/dietna kuharica, ki je podlaga istoimenskemu NPK-ju, potem lahko trdimo, da je povprečje ujemanja skupin ključnih del PS 74,5 oz., kar prikažemo še podrobneje v spodnji tabeli:

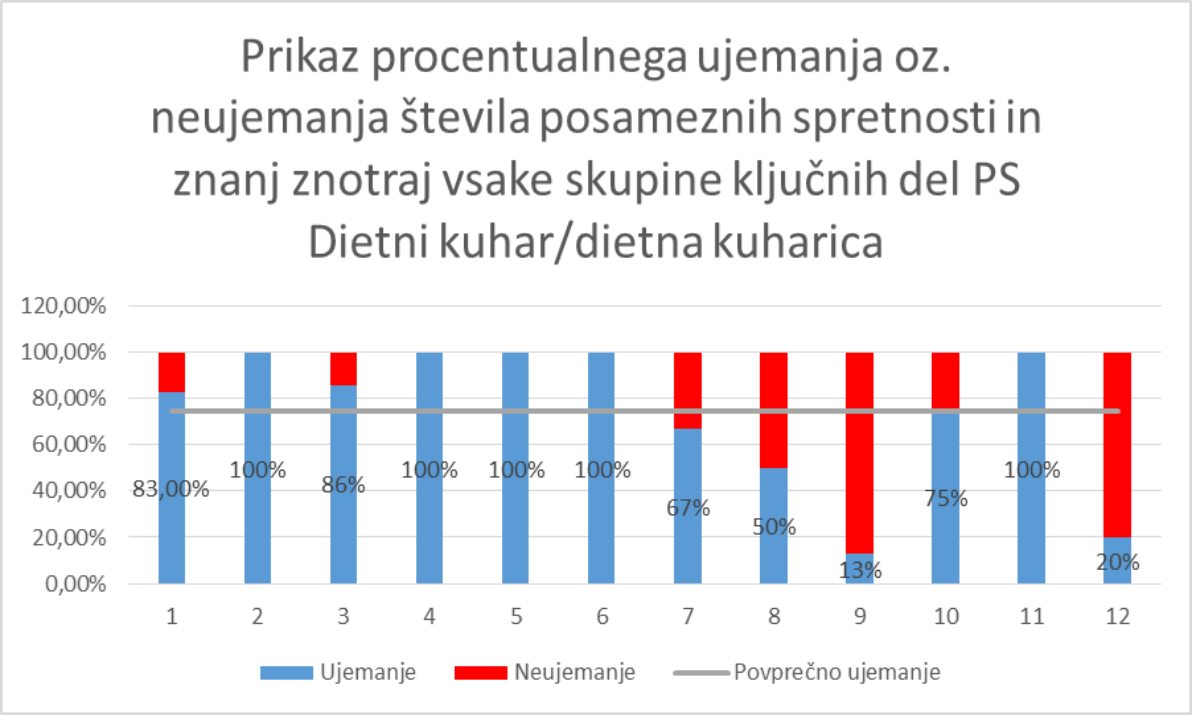

Vidimo, da imajo skupine ključnih del pod številko 8, 9 in 12 nizko ujemanje. Morda bi bilo treba primerjavi PS dietni kuhar/dietna kuharica dodati še kakšen ustrezen ESCO poklic, da bi lahko zajeli slovensko kvalifikacijo v celoti. Preverili bi lahko tudi, ali ne gre v teh primerih tudi za medsektorske spretnosti, ki so zajete v kvalifikaciji kje drugje (so npr. predpostavljene v vstopnih pogojih) ali pa v drugem ESCO poklicu.

4. Linkanje učnih izidov, testiranje spletnega orodja pod okriljem Evropske komisije

Slovenija je sodelovala tudi kot testna država v testiranju orodja, ki ga je razvila Evropska komisija za primerjavo učnih izidov nacionalnih orodij ter ESCO spretnosti, kompetenc ter znanj. V tem projektu so še sodelovale Nizozemska, Poljska ter Grčija. Romunija in Latvija pa sta bili državi opazovalki.

Opis orodja

Orodje je spletno orodje dostopno na: https://lo-linking.esco-projects.eu/upload. V orodje je mogoče prenesti učne izide neke kvalifikacije v katerem koli nacionalnem jeziku. Orodje zazna jezik učnih izidov avtomatsko, jezik je mogoče izbrati tudi ročno.

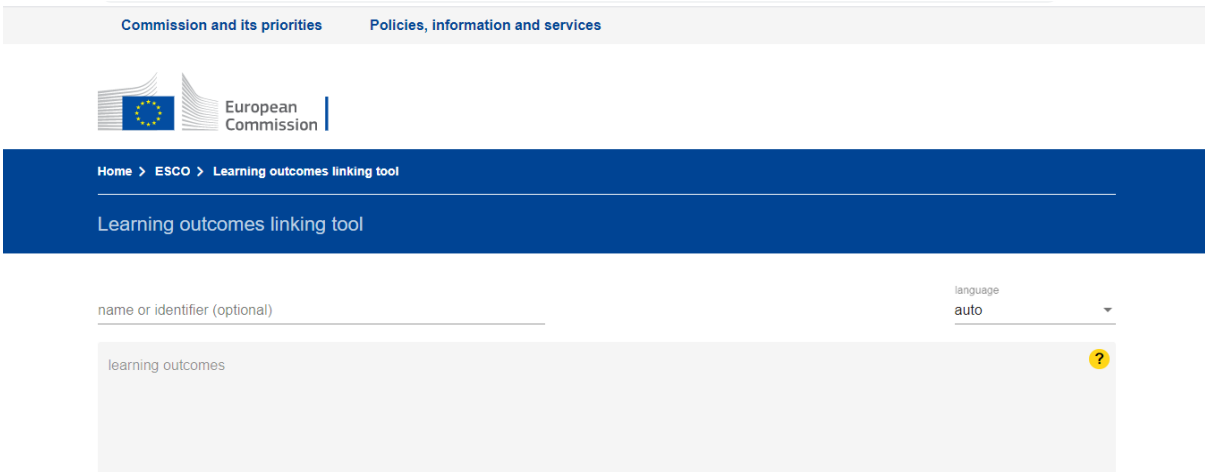

Orodje potem vse učne izide razvrsti, kakor so navedeni ter za vsak učni izid predlaga po nekem avtomatskem algoritmu najboljše ujemanje z neko spretnostjo, kompetenco ali znanjem iz ESCO. Po bazi podatkov ESCO je možno iskati tudi ročno ali pa predlagati novo spretnost, kompetenco ali znanje, če znotraj ESCO baze ne najdemo ustrezne spretnosti, kompetence ali znanja.

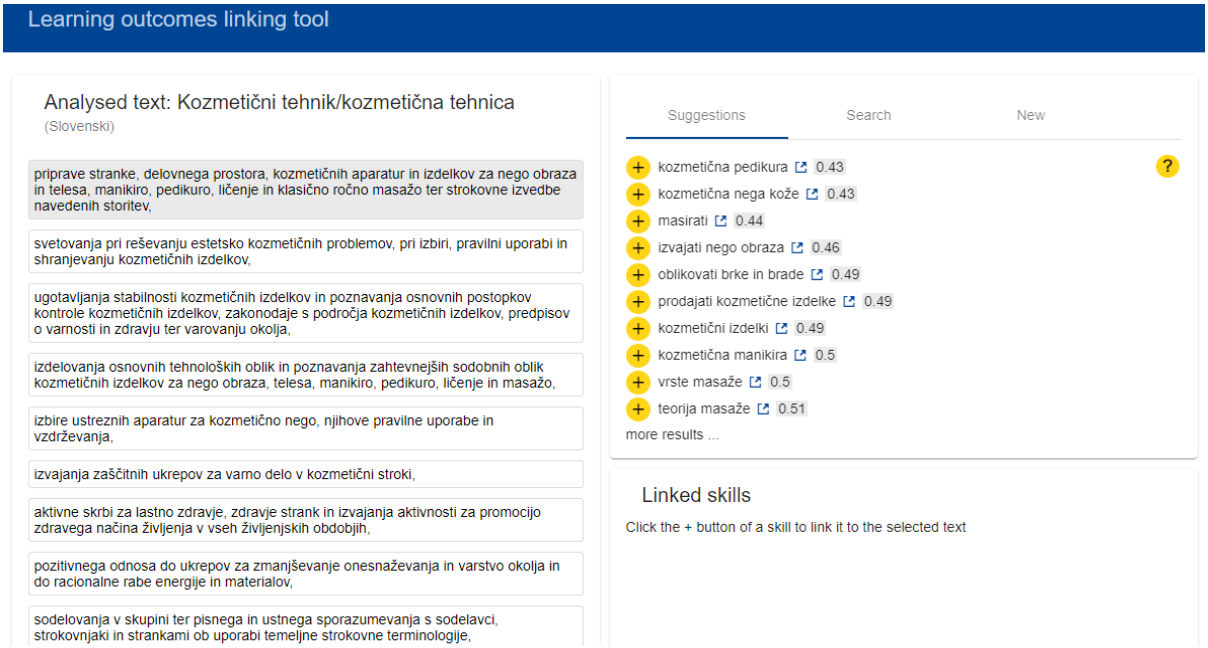

Na desni strani lahko potem izberemo ustrezno spretnost, ki se prenese potem v 'Linked skills'. Na koncu orodje izvozi vse nepodvojene spretnosti, kompetence in znanja, ki smo jih označili v datoteko CSV.

Težava orodja je ta, da algoritem primerjalnika spretnosti, učni izid iz nacionalnega jezika z Google Translate prevajalnikom prevede v angleščino, na podlagi tega prevoda šele išče ustrezne pare. Končni podatki prav tako ne ločijo ali smo neko spretnost, kompetenco ali znanje pripisali točno določenemu učnemu izidu, temveč poda le seznam vseh nepodvojenih spretnosti iz ESCO. Težava pri tem je ta, da smo morda z dvema spretnostma želeli zajeti en učni izid v nacionalni kvalifikaciji, kar pa v končnem izvozu ni vidno. Pri tem lahko pride do velikih razlik. Na primer, da smo želeli učni izid 'samostojno opravlja pripravo jedi' upariti z ESCO-vima spretnostma 'dela samostojno' ter 'pripravlja jedi', se ta razlika v končnem izvozu izgubi, saj je spretnost 'delati samostojno' pripisana celotni nacionalni kvalifikaciji, čeprav se nanaša le na eno opravilo, druga opravila pa so lahko označena kot nesamostojna. Pri tem orodju je potem videti, kot da je imetnik te kvalifikacije zmožen samostojnega dela za vsako posamezno opravilo, ki ga npr. opredeljujejo učni izidi, ko pa je v resnici lahko le za neko določeno opravilo. V tem primeru izrazito ne drži, da je vsota posameznih delov enaka vsoti celote.

Druga težava tega orodja je ta, da spretnosti, kompetence in znanja nimajo nobene hierarhije. Spretnosti niso razvrščene po področjih, ampak jih orodje le prosto predlaga glede na ujemanje algoritma. Opaziti je bilo, da opravila niso enakomerno razporejena po področjih. Tako je lahko neko opravilo npr. zamejeno na neko področje, vendar to ne drži nujno za vsa področja. Širina ter specifičnost spretnosti, kompetenc ter znanj ni enakomerno razporejena po vseh področjih, temveč imajo nekatera področja izrazito ozka opravila, drugod najdemo le zelo splošna.

Tudi ni moč označiti, ali se neki učni izid ujema popolnoma ali le deloma.

Na zadnji delavnici, ki je potekala 10. decembra 2019 v Bruslju, so države Poljska, Slovenija in Nizozemska ter država opazovalka Romunija predstavile rezultate testiranja tega orodja.

Vse države so se srečale s podobnimi omejitvami orodja. Poudarile so težave pri avtomatskih prevodih, zaradi katerih algoritem orodja ni našel ustreznih spretnosti. Vse države so poudarile različnost učnih izidov ter razlike v njihovi kompleksnosti. Orodje bi bilo treba nadalje prilagoditi ter izboljšati prevode ter algoritme ujemanja.

5. Zaključki

V spodnjem grafu si lahko ogledamo ujemanje vseh mapiranih kvalifikacij s samo bistvenimi spretnostmi, kompetencami ter znanji. Kot so pokazali že grafi pri vseh posameznih primerih, je bilo moč najti največje ujemanje ravno pri bistvenih spretnostih, kompetencah ter znanjih. To je bilo tudi pričakovano ter zaželeno, saj naj bi te spretnosti, po ESCO, predstavljale bistvene lastnosti nekega poklica, ki bi naj prečile razlike med delodajalci in državami. Kljub temu bi pri teh pričakovali še višjo stopnjo ujemanja.

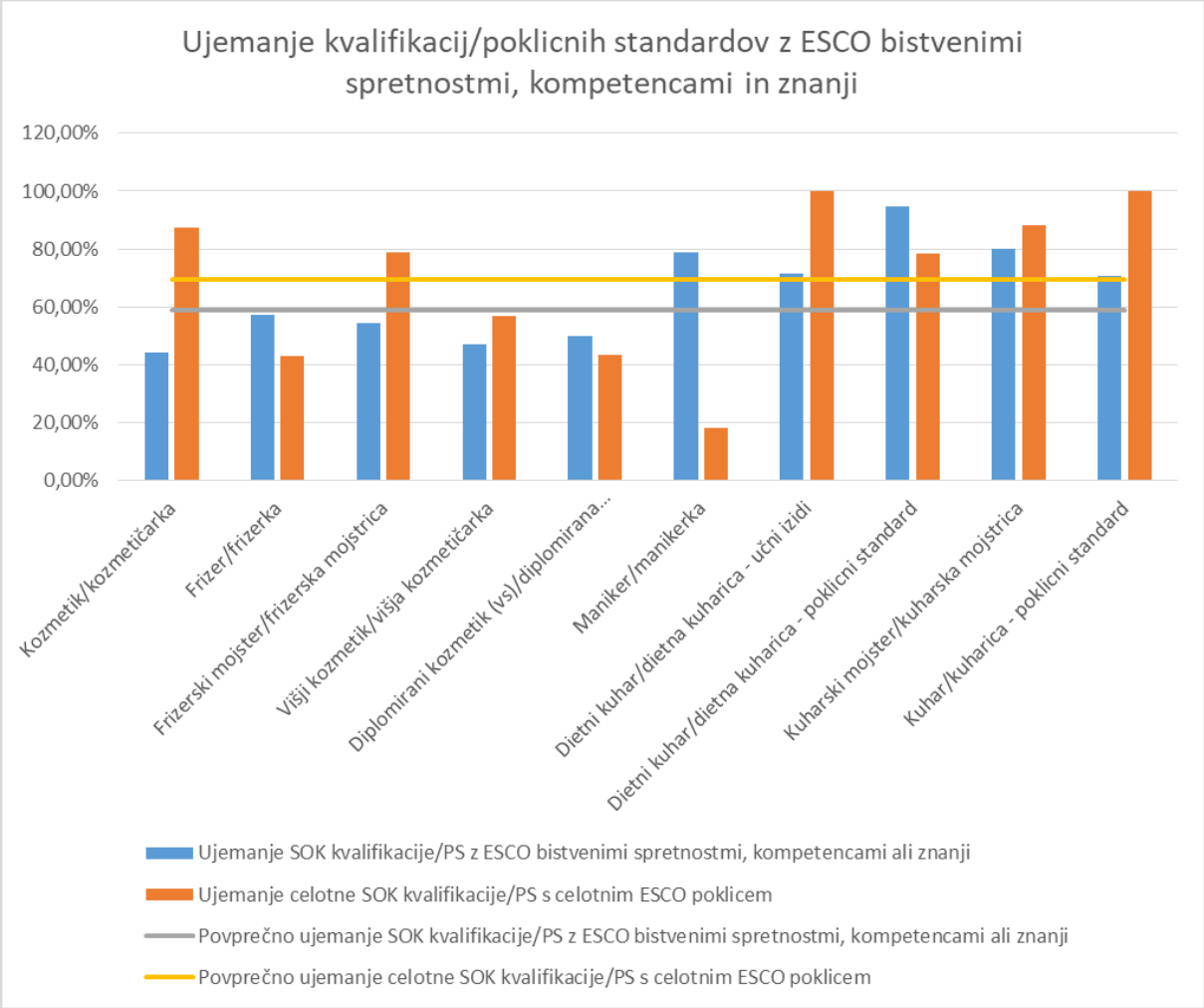

Na zaključni delavnici, ki je potekala 18. decembra 2019 v Ljubljani, so strokovnjaki podali svoja mnenja. Splošno strinjanje je bilo, da so slovenske kvalifikacije povečini precej široko zastavljene ter zajemajo več ESCO poklicev ter prečijo tudi različna področja. Če navedemo mnenje strokovnjakinje za kozmetiko Petre Keršmanc: »Moje mnenje glede razlik med kvalifikacijami iz SOK ter opisi poklicev iz ESCO je, da je primerjava precej težavna, ker niso upošteva-

ne različne ravni znanja, spretnosti in kompetenc. Poklic kozmetik iz ESCO je zelo ozek – naša kvalifikacija obsega še druga področja, ki so v ESCO obravnavana kot ločeni poklici (npr.: pediker, maniker, učiteljica kozmetične nege v poklicnem izobraževanju itd.). Kvalifikacija Magister kozmetike/magistrica kozmetike pa je sploh precej zunaj opisa poklica kozmetičarke iz ESCO. Prav tako menim, da je primerjava težavna tudi z vidika, da so splošne in predmetno-specifične kompetence v SOK pisane zelo široko v ESCO pa zelo ozko usmerjene.«

Kar je bilo mogoče opaziti tudi ob testiranju spletnega orodja za linkanje učnih izidov, se zdi, da ESCO nima neke enotne logike in taksonomije, kako so spretnosti, kompetence ter znanja strukturirane po posameznih področjih. Med področji so zato velike razlike, kar se odraža v težavnosti mapiranja ali če podam mnenje Srečka Kokliča: »Lahko zatrdim, da imamo zelo dodelan sistem oblikovanja poklicnih standardov, sistematično urejeno, vsebinsko pogrupirano in zapise navedene v nekem logičnem zaporedju, kar za ESCO tudi slučajno ne morem potrditi. Pri naših vsebinskih sklopih smo si morda včasih malce preveč sami zakomplicirali pri sestavi in pisanju vsebin (npr. SOK dietni kuhar, pri nas naštete vse diete, ESCO pripravlja vse vrste diet … in še marsikaj bi se našlo)«. »Druga zanimivost, pri tako oblikovanih NPK-jih se vsebine osnovnega poklica ne pojavljajo, ampak samo strokovna znanja določenega NPK-ja (npr. Vinski svetovalec, Barman), zato je tudi težko slediti posameznim vrsticam in jih povezati (SOK/ESCO med sabo), vsebinski sklopi se kar precej ujemajo, pri dodatni vsebinski razdrobljenosti pa se izgubiš.«

Na ta način si lahko morda razlagamo nizko ujemanje pri kakšnih specifičnih kvalifikacijah. V slovenskih kvalifikacijah ni posebej navedenih spretnosti in znanj osnovnega poklica, temveč je predvideno, da je takšna kvalifikacija le nadgradnja osnovnega poklica, saj ima določene vstopne pogoje. ESCO vstopnih pogojev nima in je vsakič opisan celoten poklic. ESCO prav tako nima ravni, na katerih bi bile razvrščene spretnosti in kompetence ter znanja oz. poklici. Iz tega razloga prihaja do neujemanja pri kvalifikacijah, ki imajo za podlago isti poklic, vendar so na različnih ravneh zahtevnosti. Iz tega razloga bi bilo treba pri morebitnem prihodnjem celostnem mapiranju pogledati tudi vstopne pogoje kvalifikacije ter dodati tudi te spretnosti in znanja v primerjavo z določenimi ESCO poklici, da bi lahko primerno zajeli spretnosti in znanja za primerjavo z ESCO-vimi opisi.

Prav tako bi bilo treba upoštevati splošnoizobraževalne predmete, ki so velik del slovenskih izobraževalnih programov. Na tem mestu bi tudi omenili, da bi morda bilo treba posebej izpostaviti tudi medsektorske spretnosti, ki so vključene v ESCO-v opis poklica, saj se nekateri sklopi ključnih del ne ujemajo z ESCO-vim poklicem, ravno v teh.

Dodatna težava mapiranja so bili tudi prevodi ESCO opisov, pri katerih se nekateri uveljavljeni termini prevajajo drugače kot v Sloveniji, kar vnaša zmedo ter težavno primerjanje spretnosti, kompetenc ter znanj.

Vsekakor je pilotno mapiranje kvalifikacij iz SOK-a ter ESCO poklicev dalo ugotovitve o strukturi obeh sistemov ter tudi podalo neko sliko, kako bi bilo mogoče izpeljati morebitno prihodnje obširnejše mapiranje. Nikakor ni samoumevno, da se primerjajo le istoimenske kvalifikacije in poklici, kajti lahko pride do precejšnjih razlik med dojemanjem, kaj neki poklic v neki državi vse obsega, glede na obseg v drugi državi. Iz tega razloga je to le prvi korak, ki pokaže celotno polje kvalifikacije ter paleto poklicev, ki jih je treba primerjati, kot je bilo prikazano v primerjavi kvalifikacij iz Slovenskega ogrodja kvalifikacij ter opisov poklicev iz ESCO.

6. Viri in literatura

- European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, Directorate E, *ESCO handbook: European Skills, Competences, Qualifications and Occupations*, European Union, 2019.
- Muršak, J. (2012), *Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja.* Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- http://www.cpi.si/srednje-strokovno-izobrazevanje.aspx#Kozmetinitehnik, januar 2020
- http://www.cpi.si/srednje-strokovno-izobrazevanje.aspx#Gastronomijainturizem,januar 2020
- https://ec.europa.eu/esco/portal/home, januar 2020
- http://www.nok.si, januar 2020

7. Opombe

1) European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, Directorate E, *ESCO handbook: European Skills, Competences, Qualifications and Occupations*, European Union, 2019, str. 14–15.

2) Pri tem bi poudarili razliko med izrazoma 'poklic' ter 'kvalifikacija', kot ga opredeljujejo Muršakovi *Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja* na straneh 54 ter 73. Izraz kvalifikacija lahko v tem poročilu razumemo kot formalno kvalifikacijo (uradni dokument kot spričevalo, diploma, certifikat), ki dokazuje, da je dosegel vnaprej določene rezultate učenja in da ima kompetence, ki mu omogočajo opravljati delo na specifičnem področju dela. Poklic pa se lahko razume kot statistično-analitično kategorijo, v katero se razvršča delo, sorodno po vsebini in zahtevnosti, ki ga lahko opravlja praviloma ena oseba. Tradicionalno pa ima izraz 'poklic' v slovenščini širši pomen. Tako z njim prevajamo tri angleške izraze: occupation, vocation ter profession. Za opravljanje določenega poklica je največkrat treba imeti določeno vstopno kvalifikacijo, izobrazbo ali certifikat, toda to ni nujen pogoj za vse poklice, zato to tudi ni opredeljujoč pogoj. (Muršak, J. (2012), *Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja.* Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.)

3) Izobrazbe imajo za podlago več različnih poklicnih standardov, velik del izobraževalnega programa zajemajo tudi splošnoizobraževalni predmeti. Nacionalna poklicna kvalifikacija ima za podlago en poklicni standard, dodatne kvalifikacije pa nimajo poklicnega standarda za podlago. ima za podlago en poklicni standard, dodatne kvalifikacije pa nimajo poklicnega standarda za podlago.

4) Slovenščina (24 kreditnih točk), Matematika (19 kreditnih točk), Tuji jezik (20 kreditnih točk), Umetnost (3 kreditne točke), Zgodovina (5 kreditnih točk), Geografija (3 kreditne točke), Psihologija ali sociologija (3 kreditne točke), Fizika (3 kreditne točke), Kemija (3 kreditne točke), Biologija (3 kreditne točke), Športna vzgoja (14 kreditnih točk)

5) Pri tem bi izpostavili predvsem spretnosti in znanja iz treh sklopov ključnih del, ki imajo najnižjo ujemanje s spretnostmi, kompetencami ter znanji ESCO poklica: 'izdela terminski plan in pripravi delovno mesto', 'izvaja samoevalvacijo dela' ter 'sodeluje v strokovnem timu in svetuje sodelavcem'.

6) Do neujemanja je prišlo predvsem pri kompetencah o etičnem ravnanju, razumevanju različnosti kultur, rabi slovenskega in tujega jezika ter pri kompetencah, ki zahtevajo analitično in samostojno delo ter konceptualno razmišljanje. Rekli bi, da je do neujemanja prišlo pri medsektorskih spretnostih ter spretnostih, ki so specifične za višjo raven kvalifikacije.

7) Do neujemanja je prišlo pri spretnostih, ki jih zahteva kvalifikacija na višji zahtevnosti ravni: raba zahtevnejših naprav, uporaba specialnih tehnik …

8) Tukaj prihaja do razhajanj predvsem pri spretnostih pri sestavi in pripravi kozmetičnih izdelkov, hidroterapije, permanentnega make upa.

9) Do neujemanja je prišlo predvsem pri kompetencah, ki zahtevajo analitično, znanstveno metodološko znanje, kot ga zahteva kvalifikacija na tej ravni ter zavezanost k etični refleksiji in profesionalni etiki.

10) Ne ujemajo se kompetence, ki se nanašajo na organizacijo dela, samoizobraževanje, holistični pristop, poznavanje odnosa med odmerkom in učinkom kozmetičnega izdelka.

11) To so bile izključno predmetno-specifične kompetence, ki se nanašajo na strokovno področje kozmetike.

12) Neujemajoče so spretnosti in znanja glede okraševanja nohtov, izvajanja storitev za stranke, delati po načelu ergonomije, vzdrževati opremo ter skladnost z regulativi za kozmetiko.

13) 'izvajati različne tehnike in vrste ličenja ter izdelovati maske v skladu s pravili stroke', 'izvajati manikuro v skladu s pravili stroke', 'celovito in odgovorno voditi in spremljati izvajanje predpisov in standardov glede varnosti in zdravja pri delu ter okoljevarstvenih načel v frizerskem salonu'.